

PTUJSKI TEDNIK

Štev. 21

Cena 15 din

PTUJ, dne 27. maja 1960

Letnik XIII

Ptuj je proslavil 15-letnico osvoboditve

V nedeljo, 22. maja 1960 dopoldne je Ptuj proslavil 15-letnico osvoboditve in dan mladosti s parado mladosti po mestu in z veliko manifestacijo. V povorki je nastopilo več kot 3000 pripadnikov JLA, društev, organizacij, kolektivov in šol. Govor na manifestaciji je imel zvezni poslanec dr. Jože Potrč. Po tem pa je obrtniški pevski zbor zapel 3 partizanske pesmi. V imenu mladine je še govoril dijak Boštjan Pirc. Skupno je bilo na manifestaciji in povorki okrog 5000 ljudi.

★ V nedeljo, dne 22. maja t. l. je bil lep majski dan. Mesto je bilo v zastavah. Izložbe so bile urejene za ta praznik. Na ulicah je bilo polno ljudi. Pred Mladiko se je zbralo na tisoče udeležencev povorke. Pri tribuni pred magistratom so se zbrali predstavniki oblasti, množičnih organizacij, društev in kolektivov ter šol: zvezni poslanec dr. Jože Potrč, sekretar obč. komiteja ZKS, Janko Vogrinec, predsednik

obč. ljudskega odbora Lojzka Stropnik, predsednik obč. odbora SZDL Ivan Kranjčič, podpolkovnik JLA Ilija Rašeta in major Bauk, predsednik obč. sindikalnega sveta Jože Segula, predsednik obč. gasilske zveze Marjan Berlič, predstavniki podjetij, šol, društev in organizacij. V spalirju na trgu je bila zbrana množica, mladina in odrasli iz mesta in okolice.

Povorka je prišla po Krempjevi ulici

★ Korak oddelkov »Partizana«, JLA, SD Drave, Ljudske tehnike, Automotodruštva, Aerokluba Gasilcev, predvojaške vzgoje, raznih krožkov šol, oddelkov društev in organizacij ter kolektivov je bil strumen in samozavesten. Tak je korak mladine, našega ljudstva, ki se zaveda dragocenosti priborjene svobode in zmage naprednega človeštva v borbi za brezobzirnim izrodkom propadajočega kapitalizma — s fašizmom. »Svobodna« godba je igrala koračnice, pa tudi druge godbe, ki so sodelovale v povorki. Mimo tribune s predstavniki je šlo nad 3.000 delavcev z vseh področij naše družbene ustvarjalnosti, od otrok do odraslih. Njihov pozdrav z zastavami in prapori ter s pogledom proti predstavnikom na tribuni je bil pozdrav našim mrtvim in živim borcev za svobodo, čuvarjem miru in prijateljskega sožitja in sodelovanja med narodi. Ta pozdrav je bil za dan mladosti namenjen tudi našemu predsedniku Titu za njegov 68. rojstni dan. S pločnikov je ljudstvo v pozdrav povorki ploskalo

z željo, da bi vsi naši bodoči rodovi tako mirno in svobodno stopali po svoji zemlji in praznovali praznik za praznikom v spomin na zmago nad vsem, kar ogroža v naših in bi utegnilo v bodočih časih ogroziti človeštvo v njegovem mirnem sožitju. Zivobarvne obleke, številni prapori, transparenti in parole, veseli obrazi in zvoki koračnice, vse je vzbujalo vtis, kot da je v sredini razcvetelega polja samih cvetic, da je čakal lep majniški dan, ko je vse tako sveže, polno življenja in veselja.

★ Po mimohodu se je množica zbrala na Titovem trgu, na tribuni nad njo predstavniki, godba in pevski zbor, za njimi višje za ograjo pa zopet množica. Pogled na to živo, nemirno, veselo in glasno cvetočo polje je bil res veličasten. Tu je bilo veliko manifestacijsko zborovanje za 15. letnico osvoboditve. Začel ga je sekretar občinskega komiteja ZKS Janko Vogrinec, ki je po kratkem nagovoru predal besedo zveznemu poslancu dr. Jožetu Potrču.

★ Dr. Jože Potrč je uvodoma čestital množici za ta praznik in je poudaril, da že 15 let živimo svobodni na svoji zemlji po tako kruti, neljudski, krvavi drugi svetovni vojni, ko se je razbodel nad miroljubnim človeštvom izrodek propadajočega kapitalizma — hitlerjev fašizem. Hitler se je hotel z najhujšimi zverinstvi dokopati do oblasti nad človeštvom. Najbolj žalostno je, da so v hitlerjanskih fašističnih grozodejstvih, v 20. stoletju, sodelovali celo zdravniki, ki so s poskusi na tisočih vojni ujetnikov in internirancev uničili nešteto življenj odraslih in otrok, ki so jih v groznih mukah pošiljali v smrt. Proti tem fašističnim grozodejstvom je vstalo svobodoljubno človeštvo. Med prvimi je vstalo naše ljudstvo pod vodstvom KPJ. V borbi za ohranitev človeške dostojanstva zmaguje delavsko gibanje, ki je za svobodo, za lepe odnose med ljudmi, za socializem, za humane odnose, da bi živeli narodi v medsebojnem sožitju in da bi si medsebojno pomagali.

Fašizem je izmislil obraz nemški mladini, ji vzel obraz človeka in jo tako zastopil, da je bila pripravljena na vse grozote. Mladina naših narodov je šla v boj za svobodo, je v njej zmagala.

Predstavniki z dr. Jožetom Potrčem na čelu na tribuni pred zborovanjem

govala, pa tudi krvavela in po končani vojni ostala v prvih vrstah graditeljev nove socialistične Jugoslavije. Naša mladina ni brez perspektive, kot je mladina nekaterih dežel, kjer jo še danes zastupljajo sovražniki

miru in sožitja med narodi. Naša mladina ima svetlo bodočnost, ima polne roke dela, se pripravlja na življenje, je vedra in miroljubna. Ona in vse naše ljudstvo se zaveda, da je nevarno reševanje mednarodnih problemov z vojnimi grožnjami in nevarnostmi namesto z medsebojnim zaupanjem in s politiko aktivne koeksistence.

★ Dr. Jože Potrč je nadalje govoril o vsebini V. kongresa SZDLJ v Beogradu, ki so se ga udeležili predstavniki naprednih gibanj Azije, Afrike in Južne Amerike, ki jemljejo vzgled po naši NOB in poveljuju za neodvisnost in enakopravnost med narodi. Podčrtal je, da je V. kongres SZDLJ uresničenje vsebine deklaracij o miroljubni koeksistenci in sodelovanju, zlasti pa načela, naj ne bo nobenega gospodarja nad celim svetom, ampak naj bo vsak narod svoj gospodar, sosedu pa prijatelj in brat.

★ V delu govora o našem družbenem sistemu je dr. Jože Potrč med drugim poudaril, da omogoča vsem našim delovnim ljudem sodelovanje pri reševanju vseh problemov. Tako bo tudi najprej odpravljena vladavina človeka nad človekom. Na V. kongresu SZDLJ je bilo med drugim poudarjeno, naj ne odloča o vprašanih odnosov med ljudmi samo sodišče, ampak vpliven in širok forum množičnih organizacij in društev, ki naj vlagajo ves svoj vpliv, da bodo odnosi med ljudmi vedno lepši, da bo pri naših ljudeh vedno manj slabih navad, ampak vedno več lepih. Vedno boljši odnosi v družini,

v kolektivu, v komuni, vedno več humanizma v naših odnosih naj bo gonilna sila za nadaljnji razvoj naše družbe. V ZK, v SZDLJ in vseh ostalih društvih in organizacijah poklanjajmo mladini vedno več pozornosti.

loma izselila oziroma utesnila.

Ostaja pa še vedno gimnazija, ki bo sprejela letos v prvi razred (to je prejšnji peti razred) do 90 učencev. Cenravnomo imeli letos več novih šol v Ptuj, se pomen gimnazije nič ne zmanjšuje. Predvsem ohranimo gimnazija svojo polno vrednost, kar je splošno-izobraževalna šola. Zanj se odločijo vsi tisti, ki se žele najprej splošno izobraziti in se odločijo za poklice šole ob vstopu na vseučilišče. Gimnazijski študij pa je tudi potreben in je nogo za vpis na nekatere fakultete. Po drugi strani pa bo z reformo gimnazija morala biti samo pripravljalnica za univerzo. Postala bo zaključna šola kot ostale srednje strokovne šole: približala se bo produkciji in uvedla v pouk vrsto praktičnih predmetov (n. pr. stenografijo, strojepis in podobno). Tako se bo absolvent gimnazije lahko neposredno vključil v življenje, če se iz kakršnega koli razloga ne bi odločil za vseučiliški študij.

Srednje strokovne šole (učiteljske, ekonomske srednje so-

Glasiło Socialistične zveze delovnih ljudi za območje bivšega ptujskega okraja

Izdaja »Ptujski tednik« z avtorskim in samostojnim financiranjem.
Direktor Ivan Kranjčič
Odgovorni urednik: Anton Bauman
Uredništvo in uprava: Ptuj, Lackova 8
Telefon 136, čekovni račun pri Komunalni banki Maribor
podružnici Ptuj, štev. 604-708-3-206
Rokopisov ne vračamo.
Tiska Mariborska tiskarna Maribor.
Celotna naročnina za tuzemstvo 750 din, za inozemstvo 1250 din

Množica na velikem manifestacijskem zborovanju na Titovem trgu

★ Dr. Jože Potrč je tolažil e konferenci v Parizu, o izjavi predsednika Tita v zvezi s to konferenco ter upanju, da se bodo mednarodni politični odnosi zopet izboljšali. Ob koncu govora se je ponovno spomnil vseh borcev in žrtv v ptujski občini, ki so dali življenja za mir v svetu, za našo svobodo in za zmago aktivne koeksistence med narodi. V težkih dnevih se moramo vedno spomniti na nje, ki so nas spodbujali v najtežjih dneh naše zgodovine in pri premagovanju vseh težav in nikdar niso klonili v borbi za socializem.

★ Svoj nagovor je dr. Jože Potrč končal z željo, da bi doselani v ptujski občini tudi v bo-

doče mnogo uspehov, da bi se dalje razvijala mlada socialistična Jugoslavija in da bi nam še dolgo živel in bil zdrav naš dragi predsednik Tito.

★ Po govoru dr. Jožeta Potrča je zapel obrtniški pevski zbor pod vodstvom Franja Petka tri partizanske pesmi, za tem pa je še govoril v imenu mladine iz ptujske občine mladinski funkcionar Boštjan Pirc o liku, junastvu, delu in bodočnosti naše mladine.

Za konec zborovanja je še bilo objavljeno, da so 3 avtomobilisti in 3 motoristi dobili nagrade za najlepše okrašena vozila v paradi. Te nagrade je razpisalo Avto-moto društvo Ptuj. VJ

Naš KOMENTAR

Deset dni po pariški konferenci se ves svet zanima za posledice poloma. Z največjim pričakovanjem so zasledovali pot predsednika Hruščeva v Vzhodni Berlin, še bolj pa so seanimali za njegov tamkajšnji govor. Nekateri so pričakovali, da bo Hruščev odpravljal Berlina z mirovno pogodbo in v žepu, toda zmislilo so se. Hruščev je obratno dejal, da je za »status quo« tako dolgo, dokler se ne sestanejo štirje veliki na novi konferenci na vrhu.

Tega na Zahodu niso pričakovali, ker so časopisi poskrbeli, da so predstavili Hruščeva kot glavnega krivca vseh dogodkov. Le tu in tam se je našel kakšen komentar, ki je dokazoval, da je Hruščev reagiral tako, kar ga je na to pripravila Amerika. Po njegovem sedanjem stališču je razvidno, da so sovjeti še niso zavrgli možnost sporazumevanja in da si obratno želijo brž ko prej odpravo vseh ostankov druge vojne.

Za sedanje svetovno politiko je značilno, da je to nadaljevanje splošnih odnosov ob koncu druge svetovne vojne, posebno ker številnih ostankov in posledic splošno niso odpravili. Hruščev je že nekajkrat poudaril, da bi morali končno potegniti črto čez drugo vojno, popraviti vse, kar je ostalo, in se lotiti novih nalog. Iz njegove druge teze o tekmovanju med kapitalizmom in socializmom je razvidno, kaj bi Hruščev pravzaprav rad imel. Nasprotuje zaostrevanju in morebitni vojni, ker le na ta način bo sovjetom zagotovljen uspeh v njihovi gospodarski tekmi. Tudi z razorožitvijo bi dobili toliko dodatnih sredstev, da bi hitreje razvijali svoje gospodarstvo ter kulturno raven prebivalstva.

Zato je razumljivo, da so sovjeti proti obkoljevanju, proti »hladni vojni« in izzivanjem. Da so tako ostro nastopili v Parizu, je delno razumljivo, ker so s tem pokazali svojo moč in odločnost. Iz izkušenj pa vemo, da ljudje lahko pokažejo svojo moč tudi na drug način, na primer tako, da so pripravljeni na pogajanja, med katerimi bi svojega nasprotnika na spreten način potisnili ob steno.

Tudi najnovejši primer z ameriškim transportnim letalom »C-47« kaže, da sovjeti nočejo poslabšanja odnosov. Prejšnji teden so prisilili omenjeno letalo, da je pristalo v Vzhodni Nemčiji, ker je zašlo 35 km globoko nad tuje ozemlje. Po petih dneh so sovjeti vrnilo letalo s posadko ter s tem povedali, da ne bodo iskali novih preprirov.

Letalski incident nad Sovjetsko zvezo 1. maja je dobil svoj odgovor v zasedanju Varnostnega sveta. Zunanji minister Gromiko je zahteval, da obsodijo agresivne polete, ameriški predstavnik Cabot Lodge pa je napovedal ameriški predlog o mednarodni zračni inspekciji za preprečitev nenadnih napadov. Sovjetom je očital, da prikrivajo svoje skrivnosti in da je zato inspekcija potrebna.

V Varnostnem svetu pa so predložili še eno resolucijo in sicer tako imenovano kompromisno. Iz besedila je razvidno, da obsojajo ameriški postopek, čeprav samo pravijo, naj se vse države obvezujejo, da bodo spoštovale določila mednarodnega prava o nedotakljivosti zračnega prostora drugih držav. Na ta način so se nestalne članice zavzele za stališče, da je vmešavanje v zadeve druge države nevarno in da lahko povzroči vojno.

Zasedanje VS še niso zaključili. Kaže, da ne bo prišlo do ostrejših napadov, razen če bodo Američani po tem, ko so se osramotili pred vsem svetom, počeli še večje neumnosti.

Na šolah se v teh dneh različno dela: zaključek šolske, a leta, priprava na jesen, to je na novo šolsko leto.

Srednje šole, torej tudi navedene šole v Ptuj sprejemajo nove novince na podlagi razpisov, ki se prav ta čas pripravljajo. Mladina in starši, ki se zanimajo za šole, naj zato pazljivo spremljajo dnevnik, zlasti »Večere« in pa naš »Ptujski tednik«. Tu bodo namreč objavljene čas in pogoji sprejema, izpiti in drugo. Isto bo moč izvedeti tudi iz obvestil na gimnazijski oglasni deski.

Rudolf Čeb

Ptujske srednje šole v jeseni 1960

Zadnje čase prihaja vedno več ljudi v gimnazijsko pisarno. Vprašujejo, kakšne srednje šole bodo v Ptuj v letošnji sezoni. Se več pa je pismenih vprašanj te vrste. Kako tudi ne? Vrata osnovnih šol se bočjo čez kratke tri tedne zapre, osmi razredi bodo poslali lepo število mladine v svet — pobrižati se je torej treba o pravem času za poklice oziroma za naslednjo šolo, ki vodi v življenje in delo.

Ravnateljstvo gimnazije mora dati vsakemu vpraševalcu dolgih pismenih pojasnil — vprašanja so namreč včasih prav obsežna, zato bodo naslednje ugotovitve marsikomu dobrodošle.

Ze letošnje jeseni se bo število srednjih šol v Ptuj povečalo. To terja predvsem naš nagli gospodarsko-družbeni

razvoj: vedno več ljudi mora imeti srednjo, pa višjo in visoko strokovno usposobljenost. Sosednji Maribor prerašča iz srednješolskega središča v vseučiliško mesto. Tako vodi na eni strani splošna potreba za velikim številu strokovnjakov, na drugi strani pa okoliščina, da se mariborsko srednješolsko razbremenjuje in decentralizira do tega, da se začne njo v Ptuj ustanavljati nove, zlasti srednje strokovne šole, poleg že obstoječe gimnazije.

Ze letos sta bila v sklopu gimnazije dva oddelka prvega letnika učiteljske v Mariboru. Ta dva oddelka bosta ostala kot drugi letnik še eno leto v Ptuj, nato pa se bodo dijaki za naslednja tri leta do zaključka preselili v Maribor. Letos bo učiteljske v Mariboru

zopet vpisalo kakih 70 dijakov, ki se bodo šolali na ptujski gimnaziji prvi dve leti. S tem je šolanje za učiteljski poklic v veliki meri olajšano zlasti z ekonomske strani za mladino s področja ptujske in ormoške občine.

Sklenjeno je — čeprav ne še tudi uradno objavljeno —, da bosta pod streho ptujske gimnazije od jeseni 1960 dalje še dve novi strokovni šoli: Ekonomska srednja šola in Administrativna šola. Prva je štiri letna in daje zaključeno srednješolsko izobrazbo, druga je dvoletna. Zavoda bosta enakopravna in enakovredna z obstoječima šolama v Mariboru. Svoje prostore bosta imela, dokler se ne razvijeta do svoje polnosti — v pritličju gimnazije, kjer je sedaj osnovna šola »Franca Osojnika«, ki se bo

Deseta obletnica delavskega samoupravljanja

I. PLENUM NOVEGA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA PTUJ

V četrtek, 19. maja 1960, se je v Ptuj sestal na svojo prvo redno zasedanje novoizvoljeni plenum Občinskega sindikalnega sveta Ptuj, ki sta se ga udeležila: član Centralnega sveta ZSJ — podpredsednik Okrajnega sindikalnega sveta Maribor tov. Stefan Šauert in sekretar Občinskega komiteja ZKJ Ptuj tov. Janko Vogrinec.

Plenum je razpravljal o smetnicah za program dela novoizvoljenega Občinskega sindikalnega sveta in sindikalnih podružnic v novem delovnem letu, ter v celoti sprejel zaključke IV. kongresa ZSJ in V. kongresa SZDLJ, kot svoj program dela. Plenum je poveril novo izvoljenemu predsedništvu izdelavo podrobnejšega programa dela na osnovi danih smernic. V teh je plenum dal največ poudarka nagrajevanju po delovnem učinku in čim uspešnejšemu delu organov delavskega samoupravljanja. Da bodo na teh dveh področjih doseženi čim večji uspehi bo novi Občinski sindikalni svet preko Delavske univerze organiziral številne seminarje za nova vodstva sindikalnih podružnic in novo izvoljene člane delavskih svetov. Prav tako bodo organizirani v teku leta številna posvetovanja, razgovori in razprave o nagrajevanju po delovnem učinku in delu organov delavskega samoupravljanja. V zvezi z načrtno vzgojo sindikalnih kadrov je plenum zelo ugodno ocenil dosežene uspehe Sindikalne politične šole. Na osnovi dosedanjih izkušenj bo izpopolnjen sedanji program Sindikalne politične šole, ki bo v jeseni sprejela nove slušatelje ter se bo tako nadaljevalo z načrtnim usposabljanjem kadrov sindikalnih organizacij in organov delavskega samoupravljanja.

Posebno pozornost je plenum posvetil praznovanju desete obletnice delavskega samoupravljanja, kar naj bo nova spodbuda za še uspešnejše delo organov delavskega samoupravljanja. Novost iz plenuma je tudi v tem, da je ta predvidel ustanavljanje klubov mladih proizvajalcev.

V smernicah programa je zajeta skrb za vzgojo in reševanje problemov vajeenske mladine. S področja kulturnega, prosvetnega in športnega življenja poudarja smernice, čimbolj množično razvijanje kulturne in prosvetne dejavnosti, čim uspešnejše delo DPD »Svoboda« in reševanja problemov na teh področjih. Organizacija delavskih klubov in gradnja delavskega doma sta nalogi, ki se postavljata v ospredje. Tu je še skrb za čim boljše organizacijo koriščenja prostega časa, cenenejšega letnega oddiha v okviru počitniške skupnosti ter raznih drugih oblik, ki bogatijo življenje delovnega človeka. Delavske športne igre, k se že zelo uveljavljajo v delovnih kolektivih, naj postanejo čimbolj množične in zajamejo čim širši krog delovnih ljudi.

Skrb za delovne ljudi sodi med najvažnejše naloge Občinskega sindikalnega sveta. Zato bo na tem področju posvečena posebna skrb reševanju konkretnih problemov in proučevanju življenjskih in delovnih pogojev delovnih ljudi. Glede družbene prehrane, toplih malic in obratov družbene prehrane bo potrebno letos storiti pomemben korak naprej. Posebno važno je zainteresirati delovne kolektive za združevanje finančnih sredstev za gradnjo objektov, ki so najbolj potrebni in ki bodo delovnim ljudem največ pomagali pri dvigu njihove življenjske ravni.

Plenum je v smernicah zajel tudi stalno nalogo utrjevanja sindikalne podružnice in jih usposabljanje.

Novo predsedstvo

Plenum je iz svojih vrst izvolil v predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta naslednje člane: Jožeta Segula, Feliksa Bagarja, Franca Vučaka, Adolfa Praprotnika, Cirila Šateja, Albina Piška, Draga Zupančiča, Jožeta Škerlovnika, Alojza Kirbiša, Alojza Rebernika, Antona Potočnika, Franca Kekca, Viktorja Predloga in Stefko Grdiša.

Plenum je ponovno soglasno izvolil za predsednika Občinskega sindikalnega sveta Ptuj tovariša Jožeta Segula, za tajnika Občinskega sindikalnega sveta pa tovariša Feliksa Bagarja. Za novega blagajnika Občinskega sindikalnega sveta je bil soglasno izvoljen tov. Jože Belšak.

Imenovanje komisij

Plenum Občinskega sindikalnega sveta je dočel naslednje komisije ter vanje imenoval:

V organizacijsko-kadrovsko komisijo: Feliksa Bagarja za predsednika, za člane pa: Hinka Levčnika, Mirka Voda, Franca Čerčiča, Franca Golca, Ivana Mazera, Marijo Ljubec, Jožeta Kolarija in Petra Ljubeca.

V komisijo za kadrovsko socialno službo (skrb za delovne ljudi): Franca Vučaka za predsednika, za člane pa: Zoro Ilvar, Maksa Rubina, Jožeta Erhatiča in Franca Žmauca.

V komisijo za gospodarska in komunalna vprašanja: Viktorja Makovca za predsednika in za člane: Antona Purga, Karla Vobnerja, Stanka Žitnika in Alojza Kirbiša.

V komisijo za tarifne pravilnike in nagrajevanje: Antona Potočnika za predsednika, za člane: Jožeta Vrtnjaka ml., Danila Mastena, Ludvika Pernata, Milana Longhina, Jožeta Belšaka in Antona Kolarka.

V komisijo za kulturnoprosvetno dejavnost, tisk in izobraževanje: Draga Zupančiča za predsednika, za člane: Franca Borka, Jožeta Vrabla, Sonjo Žigic in Karla Korena.

V komisijo prosvetnih in znanstvenih delavcev: Adolfa Praprotnika za predsednika komisije, in za člane: Kristina Sepec, Janeza Pucika, Jožeta Rojica, Franca Žeraka, Dušana Čokla, Franca Ogrinca in Julko Sever.

V komisijo za organizacijo delavskih športnih iger: Albina Piška za predsednika komisije, in za člane: Staneta Strelca, Adja Šarmana, Janka Bohaka.

V komisijo za izplačevanje pomoči nezaposlenim članom sindikata: Franca Kekca za predsednika ter za člane: Trudo Gajzer, Ivana Vidoviča, Zoro Runovec in Frančko Petek.

Predvideno je, da bosta določeni še dve komisiji: komisija za organizacijo letnega oddiha in komisija za delavsko upravljanje. Po potrebi pa bodo imenovane časne komisije za posamezna področja.

Velika manifestacija za 15-letnico osvoboditve v Ormožu

V nedeljo, 22. maja, je prebivalstvo osmoškega področja lepo praznovalo 15-letnico osvoboditve. Program praznovanja je obsegal koncert godbe na pihala, povoko, v kateri je sodelovalo okrog 1000 ljudi in ki je prikazala vsestransko dejavnost v občini poleg gasilcev, pripadnikov predvojske vzgoje, članov društev Partizan, lovcev in ribičev, kolesarjev, mopeidistov in motoristov ter avtomobilistov in drugih. Vinogradniško gospodarstvo Jeruzalem je prikazalo na traktorjih in priko-

licah vzgojo vinske trte ter vsa vinogradniška dela skozi leto, do kletarjenja in polnjenja butelj. Povoko je zaključilo pet kom-bajnov.

Udeležencem praznovanja sta govorila predsednik občinskega ljudskega odbora tov. Novak in predsednik OLO Maribor tov. Jože Tramsšek. Popoldne je bil pevski festival šolske mladine, pozneje pa še fepo vsakega prireditelja »Pokazi, kaj znaš«. Ljudska zabava je bila v grajskem parku.

Žrtev breškega ovinka

Tovornjak »Lasta« v jarku

V nedeljo, 22. maja 1960, po 13. uri je bilo vozilo C 30547 podjetja »Lasta« iz Titovih Ulic v Srbiji žrtev cestnega križišča na Bregu pri Ptuj, na srečo brez hujših posledic za vozača in škode za podjetje.

Vozač tovornjaka avtomobila C 30547 se ni znešel na močnem in nepreglednem ovinku na Bregu, kjer se z novega mostu čez Studenčnico razcepi cesta v smeri Zagreba in Rogaske Slatine ter v smer Maribora, kamor se je odločil vozač predmetnega tovornjaka. Vozilo je zaneslo na levo stran ceste v jarek in je obstalo kakor pol metra pred telefonskim stebrom. V sunku zaradi naglega zavoj se je vozilo raztopilo. Trije kolobarji jeklene vrvi iz »Impolaa« so se skotalili po vrtu, saj jim lesena stranica avtomobila v sunku in veliki težji ni pomogla težje ovire. Vozilo je bilo v ponedeljek, 23. maja, spravljeno na cesto in je bilo brez popravil sposobno za nadaljevanje vožnje. Težavno je bilo le ponovno nato-vrjenje velikih kolobarjev jeklene vrvi, vendar je bila tudi ta

ovira premagana, da je vozač R. A. lahko nadaljeval z vožnjo.

Srečo pri tej nesreči je imel Martin Bevc iz Ptuja, Muršičeva ulica, ki se je v hipu približujoč se nesreči nahajal med približujočim se vozilom in jarkom ter ograjo, kamor je potem zdrknilo vozilo. Pravilno je ocenil nevarnost in potisnil ko'lo ter pobegnil tovornjaku, ki bi ga sicer povozil in zmečkal na ograji.

Na tem ovinku se je odigralo že več nesreč vozil, tovornih, osebnih in avtobusov in vsa vozila nekoliko utrjajo pot novi cesti v smeri proti Hajdini, ki bo zgrajena v prihodnjih letih. Ovinek na Bregu je res silno nevaren, ker je cesta v ovinku brez nagiba in ga je mogoče premagati le s počasnejšo in izredno previdno vožnjo.

V. J.

Hormonska sredstva za zatiranje plevela

• Občinski ljudski odbor Ptuj je sprejel odlok o obveznem zatiranju plevela.

V mnogih deželah že več let z velikim uspehom uporabljajo za zatiranje plevela v žitih in tudi na travnikih s takozvanimi hormonskimi sredstvi — ali kakor jih imenujemo s tujko — herbicidi. Kmetovalci se doslej niso z nobene novosti tako hitro oprijeli kot ravno zatiranje plevela v žitih s temi sredstvi. To je tudi razumljivo, saj se poljedelec muči z nadežnim plevelom, odkar je začel obdelovati zemljo. Plevel povzroča na naših njivah in travnikih veliko škodo. Posevkom odvzema hranila, vodo in svetlobo. Ročno in mehanično zatiranje plevela je med žiti izredno zamudno in drago. Večkrat tudi zaradi slabega vremena tega dela ne moremo pravočasno opraviti ali pa tuda zategadelj ne, ker ni delavcev.

ZDRUŽITEV KZ LOVRENC IN SELA

Družbeni plan zahteva v kmetijstvu znatno povečanje proizvodnje. V zvezi s tem nastajajo večje potrebe v pogledu financiranja kmetijskih zadruge zaradi kreditiranja kmetijske proizvodnje pri posameznih kmetijskih gospodarstvih in zaradi potreb pri razširjanju strojnega parka.

Predlog Okrajne zadruge zveze Maribor in sklep Občinskega ljudskega odbora Ptuj o združitvi posameznih kmetijskih zadrug zato pomenita pozitivne ukrepe za ustvaritev kmetijskih zadrug kot močnih gospodarskih enot.

Kmetijski zadrugi Sela in Lovrenc sta na svojih sejah zadrughih svetov in pozneje na občnih zborih po temeljiti razpravi sklenili, da je združitev neobhodno potrebna. V razpravi je bilo dovolj jasno nakazana perspektiva nove kmetijske zadruge, ki bo razpolagala z različnimi stroji in priključki in tudi s primernimi skladišči. Obenem je bilo sklenjeno, da se na območju Sel zgradi ena remiza. Sredstva za to gradnjo so že odobrena. Zlaja vseh zadrughnikov-kooperantov in kadrov v kmetijski zadruzi je, da bi se osnovna sredstva zadruge vedno bolj večala.

Potrošnja umetnih gnojil v jeseni in spomladaj letos in število sklenjenih pogodb za sodelovanje (327) za skupno 205 hektarov dovolj jasno kaže željo po sodelovanju v kmetijski proizvodnji. Nastajajo le še težave glede rajonizacije, kolobarjenja in drugega, kar je za zadrughnike še težje dojemljivo, kar pa tudi postaja vsak dan bolj sprejemljivo glede na prizadevanje in zgled nekaterih zadrughnikov, ki že precej premišljujejo o intenzivnejšem gospodarjenju na osnovi lastnih izkušenj in po strokovnih navetih strokovnjakov. Glede na vse to je zadrughni svet prepričan, da perspektivni plan za druge ni le dosegljiv, temveč da ga bo mogoče celo preseči.

RK

Majšperk se pripravlja na graditev vodovoda

Tovarna volnenih izdelkov v Majšperku je prejela te dni od Odredka za urbanizem, komunalne in gradbene zadeve pri OLO Maribor vodnogospodarsko dovoljenje za graditev novega vodovoda v Majšperku.

Vodovod v Majšperku, ki bo oskrboval s pitno vodo obe tovarni, zdravstveno ustanovo in naselje, bo imel 3 rezervoarje, 2 po 135 m³, enega s 37 m³ kapacitete. Skupna dolžina cevovodov bo nekaj nad 10 km.

Vodnjak za vodovod bo na zemljišču Viktorja Pislaka iz Lešja, ki je tudi pristal na to in dovolil zgraditev vodnjaka na njegovem zemljišču, kjer je tudi vodna žila s prvotno pitno vodo z zadostno kapaciteto vode za vodovod.

Z graditvijo vodnjaka in vodovoda v Majšperku bo odpravljena velika vrzel naselja Majšperk glede pitne vode ter za vedno odpravljena nevarnost okuženja z vodo iz slabih studencev, ki jih poleg tega ogrožajo stalne poplave Dravinje.

LUNINE SPREMENBE IN VREMENSKA NAPOVED

za čas pred koncem maja 1960
Maj 25. maja ob 13.26, okrog 28. maja dež in hladno. Zadnji dan maja in prvi dan junija še nevarnost snega

Plevel lahko zatiramo bodisi s škropljenjem ali pa tudi s pršenjem. Hormonski herbicidi so praznoprav uničevalci nezaželenih rastlin. Pri nas rabimo ta sredstva nekako 5 let. Pred 5 leti smo začeli z angleškimi pripravki kot so: fenoksilen 30 in pa agrokson 3. Danes imamo pa že naša domača sredstva, med katere štejemo Deherban H (MCPA) — 1,5 — 3 l na hektar, Deherban Forte (1,5 — 2,5 l na hektar) in pa Deherban A (1,5 — 2,5 l na hektar). Uporabljamo še monosan (1,5-2 l/ha), trosan (1,5-3 l/ha) ter neosan (1,5-2,5 l na ha) ter Agrokson — 2,1-4,2 l na ha.

S sredstvi škropimo ob mirnem, nevetravnem vremenu, ko temperatura zraka ni manjša od 10 stop. C. Pri žitih škropimo, ko je visoko 10-20 cm t. j. po razraščanju a pred kalenjem. Pazimo, da ne škropimo žita s predkulturo (deteljo), ker jo uničimo. Pazimo tudi, da ne zadenemo sosednjih kultur. Po končanem delu škropljenice zelo temeljito očistimo, ker bi sicer požgali listje krompirja ali pa tudi sadnega drevja, čim bi škropili z neoprano škroplilnico.

Če škropimo koruzo, napravimo to z Agroksonom (4,2 l/ha) in to 3 dni po izvirni setvi koruze. Po klitju koruze pa je škropljenje z agroksonom in deherbanom zelo nevarno, ker lahko poškodujemo tudi koruzo. Tu ra-

bimo boljše sredstvo »Simazin«, ki pa tudi ni docela pripraven takrat, če sledi v jeseni koruzi žito. Ta pripravek se najprej zelo počasi izpira iz zemlje in lahko v jeseni poškoduje žito. Škropljenje za rž, ječmen in pšenico je praznoprav že prepozno, pač pa lahko škropimo oves in proso. Ko je oves 15 cm visok, začnemo in zatrti bomo plevel predusem dresen in repico. Pridetek bo znatno večji (tudi do 40 odst.). Pri prosu se ta sredstva zelo dobro obnesejo. Ročna pletev prosa je zelo zamudna. Opraviti jo moramo v kratkem času.

Na travnikih se hormonska sredstva zelo dobro obnesejo (proti travniški kadulji, regratu, podlesku itd.). Moramo pa travnike v naslednjem letu pognojiti s kompostom in tudi Tomaževu žlindro. Tedaj se bo detelja hitro razrasla in travniška ruša bo ostala čista, brez škodljivega plevela.

Predračun stroškov za zatiranje plevela na ha površine je praznoprav ugoden — 2000 do 2500 din, — kar ni visoko, če pomislimo na korist, ki jo imamo s škropljenjem. Delo izvršijo kmetijske zadruge.

Poudarjam pa to, da se je treba pri uporabi hormonalnih pripravkov strogo ravnati po navodilih. Škropiti morajo vestni in zanesljivi ljudje.

V Jiršovcih je gorelo

Uničena Fridlova domacija

V ponedeljek, 23. maja 1960, je kmalu po 7. uri izbruhnil požar pri Fridlovih v Jiršovcih. Štev. 67 in je v najkrajšem času uničil ostreše stanovanjske in dveh gospodarskih zgradb ter sadno drevje pri gospodarskih zgradbah. Hišno opremo, kmetijsko orodje in živino so rešili domači in bližnji ljudje, ki so prihiteli takoj na lice mesta. Na pomoč so prihiteli tudi ptujski gasilci z 2 cisternama in nad 4 tonami vode. V skupni akciji domačih in gasilcev je uspelo požar zadušiti, da ni zgorelo še več. Škode je nastalo na poslopih za več kot 1 milijon dinarjev, poslopja pa so bila zavarovana za nižjo vsoto.

V Ptuj je nekaj čez četrt na osmo zatulila sirena. Požar pri Desterniku... Gasilsko moštvo in cisterni sta hitro nared. Soferja Varvoda in Slanda sta že spredaj s cisternama, polnima vode. Z vozilom za moštvo in motorno brizgalno ju ne moremo dohiteti. Sofer Kozel vozi hitro in previdno, zlasti pa na ovinkih. Sirena odganja vse s ceste na rob. Gasilci imajo prednost...

Iz daljave se vidi visok dim. Gasilci ugibajo, kje gori... Pri opekarni bo: ne, bo dalje, neke na hribu. Cesto na Jiršovski hrib je težko najti. Cisterna je zavila s ceste proti hiši... Ali bo vrela voda? Ne, čez to dvorišče pelje cesta proti požarišču. Bila je že mimo te hiše in ceste, pa je morala nazaj. Gasilski društva in sami ljudje še ob cestnih odcepih ne postavijo človeka, ki bi počakal ptujske gasilce in jim pokazal najbližjo cesto do požarišča. Vozila ne morejo hitro v hrib, čeravno je cesta suha in ne preveč strma. Jarki čez cesto zahtevajo previdno vožnjo. Gasilce v vozilu meče levo in desno.

Iza nas je z vozilom tudi predsednik občinske gasilske zveze Ptuj Marjan Berlič. Tudi on ne more hitreje čez jarke. Pri Fridlovih na hribu so veseli ptujskih cistern in gasilcev, le žal, da so bili prepozno obveščeni. Sami domači in sosedje so rešili, kar se je rešiti dalo. Nekaj moških in deklet je prišlo za vedra in nosilo vodo iz Fridlove mlake, ki je le nekaj zalega. Nad štiri

tone vode iz cistern in akcija ptujskih gasilcev zaleže... Plamen na gospodarskem poslopiju in na kupu drv so ugasnili. Gost bel dim se še dviga proti nebu. Fridlova živina je razkropljena daleč okrog hiše po njivah in sadovnjaku...

Gospodinja je vsa objokana, enako otroka. »Poglejte, kako smo nesrečni! Koliko truda, denarja in pomoči ljudi je uničeno! Kako bomo zopet vse to spravili skupaj, saj smo že to s težavo obnovili? Kaj bo mož rekel, ko pride domov...« govori vsa objokana Fridlova, obrnjena proti hiši in gasilec, ki še čistijo pogorišče. Na vprašanje, kdo je najbolj pomagal, ko so opazili hišo... »Na povratni vožnji je dejal sofer cisterne Varvoda, da je največ odvisno od hitrega obveščanja o požaru, od hitre akcije gasilcev. Važno bo obozoriti vsa gasilska vodstva, da bodo v teh primerih h glavni cesti poslali gasilca ali vsaj otroka, ki bo pokazal, kje je najboljše mesto k požarišču, da te gasilci iz Ptuja sami ne bodo iskali in iznutili časa, ki je tako važen in odločilen za uspeh akcije.

★

Fridlovi so v nesreči... Potrebna jim bo pomoč dobrih ljudi z materialom in delom, da bodo pogorišče spravili pod streho in bodo pod njo počasi celili nastalo težko rano, ki jim jo je povzročil požar. Le del škode bo pokrit z zavarovalnino, ostalo pa bo zopet zrastle iz lastnega truda in dobre volje sorodnikov, znancev in prijateljev, brez katere bi si na podeželju ob taki nesreči težko kdo pomagal naprej. V. J.

Proslava za 15-letnico osvoboditve tudi pri Veliki Nedelji

Pri Veliki Nedelji bodo proslavili obletnico osvoboditve in dan mladosti v nedeljo, 29. maja t. l. Za ta dan pripravlja Socialistična zveza ob sodelovanju drugih organizacij in društev obširen spored raznih prireditev. Tako bo na predvečer praznovanja kresovanje, koncert godbe na pihala in ognjemet. V Zadrughnem domu bo slavnostni govor, potem pa uprizoritev enodejanke iz časa narodnoosvobodilne vojne. Sledile bodo pevske točke, recitacije, deklamacije, lokalni »Pokazi kaj znaš« ter ljudsko rajanje.

29. pa bodo prireditve na prostem: predvsem športne, pevske in druge.

—

Iz naših mest, trgov in vasi

Ocenjevalna vožnja AMD Ptuj

V počastitev Dneva mladosti priredi AMD Ptuj v nedeljo, dne 29. maja t. l., ocenjevalno-spretnostno vožnjo vseh vrst motornih vozil. Pravico nastopa imajo vsi člani Avto-moto društev in glede na spol, vendar mora imeti veljavno vozniško dovoljenje.

Celotna proga bo dolga 54 km. Pričetek tekmovanja bo v Ptuj na Ormoški cesti (Železniški dom) ob 8. uri. Proga bo potekala po glavni cesti do Borla (12 km), kjer bo prva etapa. Druga etapa je nadaljevanje proti Zavrču, Križovljan-Cestice do Ormoža, kjer je cilj druge etape (19 km). Tretja etapa je najdaljša (23 km) v smeri Ormož—Ptuj. Ob prihodu na cilj v Ptuj morajo vsi tekmovalci opraviti spretnostno preizkušnjo.

Pravico nastopa imajo vsa vozila od mopeda do osebnih avtomobilov, ki se delijo v 5 skupin po kategorijah.

Prvi tekmujejo vsi mopedi v svoji skupini. Drugo skupino sestavljajo motorna vozila do 150 ccm. Tretjo skupino sestavljajo motorna vozila kategorije do 175 ccm. V četrti skupini tekmujejo motorji do in nad 250 ccm. Zadnjo skupino sestavljajo motorji s priklopo in vseh vrst avtomobili.

Vsak tekmovalec sprejme pri štartu kontrolno kartico, kjer bodo vpisane dovoljene povpreč-

ne brzine in dolžine posameznih etap.

Vsak tekmovalec se bo ocenjeval tako, da se bo za vsako minuto preranega ali prepoznega prihoda na etapni cilj kaznovalo z 10 kazenskimi točkami. Zmagovalec bo tisti, ki bo imel najmanjše število kazenskih točk. Posebej se bo ocenjevala vožnja spretnosti.

Tehnični pregled vseh vozil bo na štartu eno uro pred pričetkom. Pri tehničnem pregledu prejme vsak tekmovalec tekmovalno številko in določeno količino goriva.

Prireditelj bo nagradil prve tekmovalce iz vsake kategorije in bo objava uradnih rezultatov in razdelitev nagrad v nedeljo, dne 29. maja t. l., ob 19. uri v prostorih gostilne »Beli križ«.

Prijave sprejema AMD Ptuj do 28. maja t. l. v prostorih društva ali eno uro pred tekmovanjem v nedeljo. Prireditelj bo ob vsakem vremenu.

Vabimo vse lastnike mopedov, motornih vozil in avtomobilov, da se v čim večjem številu udeležijo velike manifestacije v počastitev Dneva mladosti. Pa

Marija Majcen, zaposlena pri Zavodu za komunalno dejavnost v Ptuj, ureja cvetlične grede in lepotične nasade v ptujskem parku in skrbi za cvetlice na grobnici borov in talcev na mestnem pokopališču. Vesela je, ka vidi cvetlice in lepotično drevje nepoškodovano, močno pa jo prizadene, ko ugotovi da segajo po njenih varovanih roke uničevalcev cvetlic in okrasnega drevja.

Uničujmo krompirjevca

Ing. Egon Zorec
Mehanično zatiranje krompirjevca odpadke, ker je to zamudno delo in spriči razširjenosti škodljivca brezuspešno.

V praksi so se danes najbolj uspešna pokazala kemična sredstva, in to škropiva ali prašiva. Naštel bom nekaj pripravkov, ki so se v dosedanjem zatiranju škodljivca pokazala dovolj učinkovita.

• Prašiva: Lindan 1%. Rabimo ga 20—25 kg na ha. Pantakan P 5, rabimo ga 15—30 kg na ha. Pantakan P 10, rabimo ga 15—30 kg na ha.

• Prašiva Bentox 5 in Bentox 10 ne uporabljamo, ker dobi krompir okus po gnilih zlatih če ga rabimo proti koncu vegetacije krompirja.

• Škropiva: Lindan olje 50 gr na 100 l vode. Lindapin 50 gr na 100 l vode. Pintakan E 16,5 %.

— 1—2 kg na 100 l vode. Dihiden 20—30 kg na ha.

• Vsi gori naštetih pripravki (prašiva in škropiva) so na podlagi ICH in DDT Uporabljajo se za zatiranje grizalnih žuželk, kakršni so tudi krompirjevec. Med najsigurnejše pripravke priporočam Lindan 1%, Pantakan P 5 in Pepin. Tudi svinčni arsenat je še vedno v uporabi (75 dke na 100 l vode) vendar so Lindan olje, Lindapin in Pantakan E 16,5 % manj nevarni za človeka in živali, a vendar dovolj učinkoviti.

• Krompirjevec že leta. Krompir se že okopava in treba bo začeti škodljivca zatirati. Pri tem opozarjam vrtnikarje, da je potrebno in nujno škropiti tudi v vrtovih in to ne samo krompir, temveč tudi paradižnik. Vsako leto se napravi ista napaka, da se ne zatira drugi zarod tega škodljivca in zato se nam tudi zdi, kakor da je naše zatiranje brezuspešno. Krompirjevec je potrebno škropiti najmanj dvakrat.

• Akcije zatiranja vrše kmetijske zadruge, ki morajo biti za akcije dobro pripravljene. Imeti morajo dovolj kemijskih sredstev na razpolago vso potrebno mehanizacijo ter usposobljeno dobro organizacijo. Le v dobro organiziranem delu je pričakovati uspehe.

Škodljiv bramor

• Tu bi želel pojasniti mnogim kmetovalcem, predvsem pa vrtnikarjem, kako se branimo proti bramorjem v vrtu. Zelo čisto sprašuje ta ali druga gospodinja, kako se braniti proti bramorjem, ki povzročajo toliko škode v vrtu.

• Zatiranje bramorja je pravzaprav zelo enostavno, a tudi ne drago. V naših trgovinah (to je v trgovinah, ki prodajajo razna zaščitna sredstva) dobite strupene sredstva, s katerimi uničujemo bramorja in to tako, da napravimo vabo. Vabo napravimo tako, da pomešamo strup z otrobi, nato pa navlažimo z vodo. Zelo dobro vabo napravimo s pripravkom, ki ga imenujemo cink-fosfid. Vabo pripravimo sledeče:

• Za 20 arov površine, ki jo želimo potrositi z vabo, vzamemo 1 kg otrobov, ki jih navlažimo s 1 l vode, nato pa posujemo s 40 dkg cink-fosfida. Vse dobro pomešamo. Tako pripravljeno vabo enakomerno potrosimo po njivi, posebno tam, kjer čisto opazimo bramorje. Zlasti gre rad bramor na sprehod zvečer ali ponoči, tako da na njivi kar dobro opazijo steele. Priporočam, da vabo trosimo proti večeru in zlasti po dežju, kajti tedaj pride

NOVI KRVODAJALCI

19. maja so darovali svojo kri prebivalci: Crkovec in okolice. Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo, zlasti pa organizatorju tov. Francu Dobiču.

Krvodajalci so: Janez Plohl, Margareta Dobič, Angela Soster, Roza Golec, Ana Kajnc, Roza Lah, Liza Medved, Irma Urek, Ivanka Gradšnik, Roza Korošec, Helena Vedlin, Verona Lepej, Valentin Horvar, Viktor Kmetec, Ana Majer, Terezija Korošec, Ana Paj, Anton Kmetec, Neža Peršuh, Neža Čelan, Liza Kovačič, Franc Pečuh, Liza Mezarič, Stanke Kacjan, Anton Jernejšek, Stefan Napast, Jože Medved, Alojz Pernat, Jože Pernat, Anton Pleteršek, Jože Sačadin, Franc Franceš, Blaž Kmetec, Anton Dolenc, Jernej Bauman, Marija Medved, Marija Lah, Otilija Fošner, Maodlena Herzan, Elizabeta Prosenjak, Angela Premzl, Alojz Gmašnar, Ana Kajnc, Marija Cesar, Marija Peršuh, Ivanka Lah, Marija Vea, Marija Kolar, Angela Vidonja, Marija Drevenšek, Franc Drevenšek, Ivan Drevenšek, Marija Tavčar.

Rdeči križ Ptuj
Splošna bolnišnica Ptuj

TERENSKA SLUŽBA ZDRAVNIKOV

Splošni zdravniki

Dežurstvo splošnih zdravnikov se vrši od 14. do 7. ure po sledečem razporedu:

- 27. 5. dr. Slobodan Žakula
- 28. 5. dr. Milan Čarli
- 29. 5. dr. Milan Čarli
- 30. 5. dr. Slobodan Žakula
- 31. 5. dr. Milan Čarli
- 1. 6. dr. Franc Rakus
- 2. 6. dr. Ladislav Pirc

Pomožna ambulanti Juršinci

Pomožna ambulanta v Juršincih posluje vsako sredo in vsako soboto od 14. ure dalje.

Pomožna ambulanta Podlehnik

Pomožna ambulanta Podlehnik posluje vsak ponedeljek, sredo in petek od 14. ure dalje.

Dežurstvo otroških zdravnikov

Dežurstvo otroških zdravnikov traja od 14. do 19. ure po sledečem razporedu:

- 27. 5. dr. Aleksander Poznik
- 28. 5. dr. Ljuba Čenčič
- 29. 5. dr. Ljuba Čenčič
- 30. 5. dr. Ljuba Čenčič
- 31. 5. dr. Ljuba Čenčič
- 1. 6. dr. Aleksander Poznik
- 2. 6. dr. Ljuba Čenčič

Informacije in hišni obiski

Vse informacije in naročila za hišne obiske sprejema dežurni center Zdravstvenega doma Ptuj, številka telefona 70 in 80.

Hišne obiske naročate v dopoldanskih urah, pozneje naročeni hišni obiski bodo izvršeni samo v nujnih primerih.

Otroške posvetovalnice

27. maja v Ptuj od 14. ure dalje

Protituberkulozni dispanzer

Protituberkulozni dispanzer Zdravstvenega doma Ptuj služi do nadaljnjega vsak dan od 7. do 13. ure razen toka. Rentgenski pregledi pljuč, bolnih na tuberkulozi in zdravljenih se vršijo v torek od 13. do 18. ure, v soboto od 7. do 13. ure. V sredo od 7. do 13. ure so rentgenski pregledi pljuč za vse ostale.

Uprava ZD Ptuj

bramor zanesljivo iz rova na površino.

• Pri uporabi cink-fosfida moramo biti previdni. Paziti moramo, da ne zastrupimo sebe in okolice, kajti temnosiv prašek (cink-fosfid) je zelo strupen. Z njim lahko uničimo tudi domače živali (zajca, kokoši, prašiča itd.), če ga te pojedo večje količine.

• Bramorje lahko uničujemo (vendar ne tako uspešno) tudi mehanično, posebno na malih površinah. V juniju ali juliju poskušamo gnezda z jajčeci in mladimi. Kjer zavije rov navzdol, leži gnezdo. Gnezdo dvignemo z lopato in uničimo zalego. Preko zimo lovimo bramorja v kupu gnojne, ki ga v jeseni zakopljemo 70 cm globoko. V toplem gnoju se naberejo bramorji. Februarja gnoj odkopljemo in bramorje uničimo. Na malih površinah postavljamo bramorji cvetlične lončke, ki jih zakopljemo do roba v zemljo, kjer se bramor spreha. Na sprehodu bramor pada v lonček. Zjutraj poberemo bramorja iz lončka in ga uničimo.

„DELTA“

tovarna perila in konfekcije - Ptuj

Sporočamo spoštovani javnosti našega poslovnega območja,

da smo odprli

S PONEDELJKOM, 23. MAJA 1960, V PTUJU V KREMPLJEVI ULICI 4 (zraven Ljudske knjižnice) TRGOVSKI LOKAL ZA PRODAJO IZDELKOV NAŠE TOVARNE,

ki je odprt v običajnem obratovalnem času.

S tem dnem je prenehala obratovati naša trgovina na malo v Ptuj. Srbski trg 7. zaradi razširitve skladiščnih prostorov.

S perilom in konfekcijo znamke „DELTA“ boste zelo zadovoljni, zato kupujte v naši novi trgovini!

SINDIKATI

SINDIKALNI koledar

Danes, 27. maja 1960, voli delovni kolektiv Kmetijskega gospodarstva »Ptujsko polje« Ptuj nov delavski svet. Volitve delavskega sveta so po delovnih (obratih).

Jutri, v soboto, 28. maja 1960, bo ob 12. uri delovni kolektiv »Elektro-radio« Ptuj volil svoj prvi delavski svet. Delovnemu kolektivu ob tej slovesnosti iskreno čestitamo in mu želimo obilo delovnih uspehov v nadaljnjem razvoju podjetja.

V nedeljo, 29. maja 1960, bodo volitve delavskega sveta v delovnem kolektivu Kmetijskega gospodarstva »Dravsko polje« Kirdričevo. Volitve bodo po delovnih (obratih).

Kot smo že objavili v zadnjih dveh številkah »Ptujkega tednika« so volitve novih delavskih svetov te dni tudi v ostalih delovnih kolektivih. Volitve bodo na območju naše občine do roka opravljene. Dosedanje ugotovitve potrjujejo, da stopajo člani delovnih kolektivov samozavestno na voliče in volijo kandidate. To je nedvomno najboljša jamstvo, da bo delo novih delavskih svetov plodno in zelo ugodno za še uspešnejši razvoj naših podjetij ter izpolnitev nalog petletnega družbenega plana.

V torek, 31. maja 1960, ob 16. uri bo na Občinskem sindikalnem svetu v Ptuj prva redna seja nove imenovane organizacijsko-kadrovske komisije Občinskega sindikalnega sveta.

Na prvi seji bodo izdelali program dela, proučili osnutek pro-

grama načrtne vzgoje sindikalnih kadrov in načrt kadrovske evidence ter načrt za analizo volitev v delavske svete na območju ptujске občine.

★

V sredo, 1. junija 1960, bo ob 16. uri v veliki dvorani Občinskega komiteja ZKJ v Ptuj prvo redno posvetovanje vseh tajnikov sindikalnih podružnic z območja celotne občine Ptuj.

Na posvetovanju bo podana vsebinska analiza letnih občnih zborov sindikalnih podružnic in razprava o konkretnih nalogah sindikalnih podružnic v novem delovnem letu. Na posvetovanju bo tudi razprava o analizi volitev novih delavskih svetov ter priprav na proslavo desetletja Občinske delavskega samoupravljanja. Posebno pa bo poudarek na vlogi in nalogah tajnikov sindikalnih podružnic kot organizacijsko-političnih delavcev organizacij.

★

Občinski sindikalni svet in Delavska univerza Ptuj pripravljata program za seminarje, za načrtno vzgojo sindikalnih kadrov, ki bodo pričeli v juniju. Na seminarje bodo prišli vsi predstavniki in tajniki sindikalnih podružnic in ostali člani izvršnih odborov.

Na letošnjih občnih zboreh je bilo izvoljenih v nove izvršne odbore v 88 sindikalnih podružnicah 505 članov, od tega 169 žena ali 80 več kot v preteklem letu. Od skupnega števila izvoljenih je bilo na novo izvoljenih 381 ali 67 % članov, v nove izvršne odbore je bilo izvoljenih mladincev do 25 leta starosti ali 34 več kot v preteklem letu. Mladih delavcev od 25 do 30 let pa je bilo v nove izvršne odbore izvoljenih 97 ali 15 več kot v preteklem letu.

V nove nadzorne odbore sindikalnih podružnic je bilo na letošnjih občnih zboreh izvoljenih 264 članov, od tega 89 žena. Mladina do 25 let je bilo v nove nadzorne odbore izvoljene 30 mladih delavcev od 25 do 30 let pa je bilo izvoljenih 46. Na novo je bilo v nove nadzorne odbore izvoljenih 192 članov.

Osnutek programa predavanja za seminarje sindikalnih kadrov, ki bodo v mesecu juniju 1960:

- Osnovne gospodarske funkcije in formiranje gospodarskih enot
- Delavsko samoupravljanje
- Aktualne naloge v delavskem samoupravljanju
- Sistem družbenega samoupravljanja
- Obračun po ekonomskih enotah
- Formiranje in delitev dohodka
- Delitev čistega dohodka in nagajevanje po delovnem učinku
- Planiranje v podjetju
- O sprejemanju novih delavcev
- Kadrovska socialna služba v podjetjih
- Gospodarsko planiranje v komuni in podjetju
- Gospodarstvo v občini Ptuj
- Politično ekonomsko naloge v letu 1960 v okviru petletnega družbenega plana
- Načrtno izobraževanje kadrov v podjetju — Delavska univerza — Izobraževalni centri
- Organizacija in potek sestankov in diskusij
- Industrijska psihologija
- Aktualne naloge sindikalnih podružnic itd.

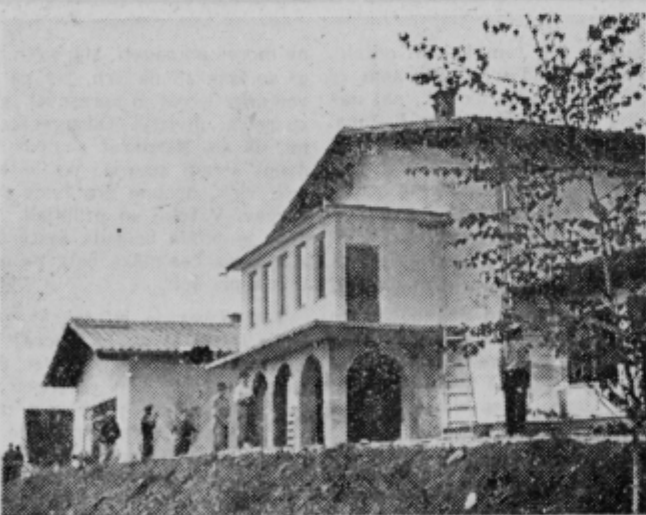
Program predavanj bo še dopolnjen in prilagojen posameznim področjem na katerih delajo udeleženci seminarjev posebej za sindikalne kadre iz gospodarskih organizacij in posebej za sindikalne kadre ustanov in zavodov.

Iz programa ObSS Ptuj

Otilija Kukovec

Vabilo

Sindikalna podružnica KG »Haloze« in kulturnoprosvetno društvo Zavrč vas vabita k

OTVORITVI KULTURNEGA DOMA V ZAVRČU,

ki bo v nedeljo dne 5. junija 1960 s sledečim sporedom:

Ob 14. uri odkritje »dominske pisčice padlim borcem.
Ob 15. uri otvoritev kulturnega doma s pestrim kulturnim sporedom.

Ob otvoritvi bosta govorila zvezni ljudski poslanec dr. JOŽE POTRČ in predsednik režijskega odbora NETKO BABIČ. Kulturni spored bodo izvajali: kulturnoprosvetno društvo Zavrč, pionirji in mladinci šole Zavrč, kulturnoprosvetno društvo Gorišnica, ptujška mestna godba ter Marjček in Matjašek.

Po končanem sporedu bo LJUDSKO RAJANJE.

Otvoritev je bila prvotno napovedana za 15. maj 1960, n je iz tehničnih razlogov preložena na 5. junij 1960 ob istem času.

KULTURA in PROSVETA

Osrednje Slovensko dramsko gledališče

BO GOSTOVALO V PTUJU, PRI VELIKI NEDELJI IN V KIDRIČEVEM ☆ GOSTOVAT PRIDEJO ZNANI SLOVENSKI GLEDALIŠKI IN FILMSKI UMETNIKI

Drama Slovenskega narodnega gledališča, ki kot osrednje gledališče slovenskega naroda že do bro desetletje velja za enega najboljših gledališč v vsej Jugoslaviji, bo po uspešnih, lahko rečemo zmagoslavnih gostovanjih v drugih jugoslovanskih republikah in v tujini (v Franciji, Italiji, Avstriji in na Poljskem), v začetku junija letos nastopila tudi na našem področju, v Ptuj, pri Veliki Nedelji ter v Kidričevem.

Umetniški zbor Drame SNG, ki pride v goste v omenjene kraje, sestavljajo naši najpomembnejši gledališki umetniki, ki jih kultura občinstvo izven Ljubljane pozna tudi kot radijske, televizijske in filmske ustvarjalce: Janez Cesar, Stane Sever, Edvard Gregorin, Pavle Kovič, Maks Furjan, Ivan Jerman, France Presetnik, Lojze Drenovec, Jože Zupan, Boris Kralj, Jurij Souček, Andrej Kurant in Aleksander Valič.

Drama SNG prihaja na turnejo z eno najbolj uspešnih predstav letošnjega repertoarja, z znamenito igro »Dvanajst porotnikov« Reginalda Rosea in Horsta Budjuna v režiji ravnatelja Drame SNG Slavka Jana in v sceni Vladimirja Rijavca.

»Dvanajst porotnikov« je presenetljivo izvirno, nemara najbolj uspešno in učinkovito delo zadnjih let, napeta sodna drama z globokim in pristnim človeškim ter moralnim jedrom, človeško toplino in pretresljivo umetniško izpoved.

Kritik »Primorskega dnevnika« je po gostovanju Drame SNG v Trstu pod naslovom »Se nismo videli hkrati na odru tako številnih odličnih igralcev« zapisal: »Rosesova igra »Dvanajst porotnikov« se nedvomno uvršča med najboljša dela sodobne ameriške dramatike. Humana poslanica, ki izhaja iz njene osrednje misli, je popolnoma enakovredna znanstveni dovršenosti dramaturške tehnike. Motiv je že sam na sebi

Julka Sever iz Ptuja je bila nagrajena pri RTV Ljubljana

Na javni mladinski televizijski oddaji »Spoznavajmo svet in domovino« v soboto 21. maja 1960 v studiu Radio televizije Ljubljana je Julka Severjeva ml., visokošolka, v tretji težavnosti stopnji pravilno odgovorila na obe vprašanji o črnogorskem vladiki in pesniku Petru Petroviću Njegošu in ji je bila priznana nagrada — tri tedenske počitnice ob morju.

Ljubeznivosti

»Ti najgrša ženska, kar jih je v našem mestu!«
»In ti najhujši pijanec, kar jih je na svetu!«
»Že, že, toda jaz jutri ne bom več pijan...«

učinkuje na vse gledalce brez izjeme kot odrešujoča, čeprav pričakovana katarza. Gledalec ima oboje vtis, da ne prisostvuje gledatičen in neizbežni zaključek različnih značajev nastajajo v razvoju debate... Ljubljanska Drama je Rosesovo delo podala mojstrsko. Tako intenzivnega umetniškega užitka nismo že dolgo doživeli... Umetniki, kot Se-

Prizor iz igre: »Dvanajst porotnikov«

PTUJSKI TEDNIK za otroke

MUSNICA IN GOBAN

Med gnjicim listjem, ob koreninah mogočnega hrasta, sta rasli dve gobi. Prva je bila Mušnica. Kot dežnik velik, eleganten in kričave pobarvan klobuk ji je čepel na tankem, vitkem trupu.

»Mar nisi lep?« je kometno spraševala praprota, ki je rasla tik nje.

Pa se je nekoliko vstran, izpod leskovega grma oglasil mali, sivi Goban, ki je s svojo široko in nizko postavbo skoraj izginil v rastlini.

»Uf, kakšna domišljavost!«
»Tebe ni nihče nič vprašal, ti mali nesramnež s krompirjastim klobukom,« se je razjezila Mušnica.

Dekletce je odvrnilo Mušnico, da je priletela na štor in ji je odletel pisan klobuk, se sklonila h Gobanu in ga nežno odtrgala ter položila v košarico.

»Boš že videla, ti...«
Goban ni utegnil izreči grožnje do kraja, ko se je po gozdu pripodila mala deklica s košarico v roki.

Zagledala je Mušnico in ve-

der, Cesar in Kovič se ne rodijo vsak dan. Njih odrska osebnost je tako velika, da že ob prvem nastopu priklonejo gledalčeve pozornosti in je ne izpustijo niti po končani igri. Priznamo, da še nismo videli hkrati na odru tako velikega števila dobrih igralcev.

Gostovanje Drame SNG se bo začelo v soboto, 11. junija, s predstavo v Ptuj, nato pa bodo gostje obiskali še 12. junija Veliko Nedeljo in 13. junija Kidričevo.

Organizator gostovanja v Ptuj je občinski svet »Svoboda« in prosvetni društvi Ptuj, pri Veliki Nedelji prosvetno društvo »Simon Gregorčič« Velika Nedelja in v Kidričevem DPD »Svoboda« Kidričevo.

Naše čestitke

Dragi naš tovariš Tito, rojce tri smo dali v kito; čez sončne hribe in širno plan, pošiljamo Ti jo za rojstni dan.

Prva rožca je ljubezen, ki gojimo jo do Te, in je vzniknila že takrat, ko boril si se za vse.

Druga rožca je zvestoba, ki cvetela bo do groba, nosil jo je partizan, Tvoja bo za rojstni dan.

Tretja rožca je delavnost, v katero vključeni smo vsi, čimveč bi zgradili radi v naši Jugoslaviji.

Iz srca Ti vsi želimo, da bi dolgo let živel, da bi barko nam krmaril varno, kot si jo dolej.

SAGADIN, ARTENJAK, INTIHAR
8. razred
osnovne šole v Hajdini

ROJSTVA

na matičnem področju Ptuj

Dečke so rodile: Kristina Plohl, Kajzar 23 — Vlada; Frančiška Vidovič, Krčevina 102 — Antona; Terezija Mihelič, Krčevina 18 — Marjana; Jera Cafuta, Podlehnik 49 — Vladimir; Marija Sironik, Jurovci 28 — Rafaela; Ljudmila Kovačec, Cvetkovič 25 — Janka; Rozalija Kovačič, Branislavci 30 — Boris; Marija Hauptman, Vintarovič 37 — Ivana; Matilda Murko, Sela 10 — Marjana; Antonija Majcenovič, Paradiž 54 — Antona; Ivana Horvat, Trnovska vas 23 — Janca; Jožefa Cesar, Zlatolčič št. 107; Jožefa Horvat, Kicar 111; Ana Kosi, Hujbar 2 — Milana.

Deklice so rodile: Kristina Fridl, Zg. Hajdina 82/a — Majdo; Marija Ljubec, Dravinjski vrh 52 — Majdo; Ivana Sešerko, Nova vas 46 — Ivanko; Elizabeta Zlatnik, Mošanjeci 97 — Lidija; Angela Janžekovič, Podvinci št. 112/a — Angelo; Marija Dreu, Podlehnik 13 — Mojco; Matilda Pernat, Zg. Jablane 32; Angela Vidovič, Stojinci 137 — Majdo; Jožefa Sagadin, Sesterže 18 — Mileno.

POROKE

Miodrag Danilovič, Ptuj, Zelenikova 2, in Rozalija Filipič, Ptuj, Zelenikova 2; Vincenc Horvat, Ptuj, Rajšpova 1, in Miroslava Hagauer, Ptuj, Krempeljeva 5.

SMRTI

Vincenc Greifoner, Ptuj, Rogaska 11, roj. 1882, umrl 21. maja t. l.; Anton Majcenovič, Paradiž št. 54, roj. 1960, umrl 19. maja t. l.; Marija Podrešek, Ptuj, Aškerčeva 3, roj. 1885, umrla 21. maja 1960.

Tudi zame mora priti maj, mora spet mi zacveteti glog, da bo kot nekdanj — svet, kakor začaran krog.

Nova organizacija LMS

● V združnem domu v Rogoznici pri Ptuj je bila v sredo, 25. maja 1960 na 68. rojstni dan predsednika Tita ustanovljena mladinska organizacija Franca Krambergerja in sprejetih v njo 28 dečkov in 12 deklic iz Rogoznice, Nove vasi, Kicarja, Podvinc, Pacinija in Sp. Velovlaka.

● Dobro pripravljena mladinska slovesnost v Rogoznici je bila namenjena počastitvi 68. rojstnega dne predsednika Tita, ustanovitvi organizacije, sprejemu članstva in piskoinitvi spomenu na prvoborca Lackove čete Franca Krambergerja ter ostale člane te čete in borce NOV s polčlitičijo venca pred njihovo spominsko ploščo na združnem domu v Rogoznici.

● Vsi udeleženci slovesnosti v Rogoznici so bili presenečeni nad odlično pripravo na njo. Nagelček za vsakega udeleženca, velika udeležba, vsi praznični obličji, lepo okrašena dvorana, — napis »MLADINA, TI SI STEBER NAŠE DOMOVINE«, vsebinsko bogati nagovori, potek programa, skratka vse je kazalo, da je imel iniciativni odbor najresnejši namen, mladini ohraniti na dan sprejema v organizacijo v najlepšem spomenu. To mu je tudi uspelo.

Nagovor Lojzke Zelenik v imenu iniciativnega odbora je bil za rojstni dan predsednika Tita. Feliks Bagar je v imenu Občinskega komiteja LMS govoril o zgodovini mladinskih organizacij. Andrej Mršek je v imenu Občinskega odbora SZDL povedal nekaj o revolucionarnem delu mladine v svetu. Krajevni funkcionarji množičnih organizacij Konrad Vela, Milan Žinko in Ivan Vamberger so obljubili org. LMS vso pomoč. Voivke sekretariata aktivna ter sprejem članstva in izdelava programa dela organizacije in ostale točke

NEDELJA, 29. MAJA
6.00—6.30 Nedeljski jutranji pozdrav — vmes ob 6.05—6.10 Poročila, vremenska napoved in dnevni teletar, 6.30 Popevke za nedeljsko jutro, 7.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda, 7.15 Reklame, 7.30 Radijski kolektor in prireditelje dneva, 7.35 Pihalne godbe v ritmu, 8.00 Mladinska radijska igra — I. Debrežec: Tomljeve dogodivščine, 8.50 Iz albuma otroških narodnih pesni, 9.05 Z glasbo v novi teden, 9.45 Nekaj skladb za violončelo (izdaja violončelisti Ciril Škerjanec), 10.00 Se pomnite, tovariši... Linka Ksela — Francka Kranjec: V legendi o Pohorskem bataljonu žive, 10.30 Zbori in samospevi iz beleznice Danila Bučarja, 11.00 Zabavna matinea, 11.30 Franc Karel, Odločil sem se za industrijo (reportaža), 12.00 Naši postulatci čestitajo in pozdravljajo — I. del, 13.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda, 13.15 Obvestila in zabavna glasba, 13.30 Za našo vas, 13.45 Koncert pri vas doma, 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. del, 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in obvestila, 15.15 Reklame, 15.30 V svetu operete, 16.00 Humoreska tega tedna — S. Forester: Pisma v preiskovalnem postopku, 16.20 Po nevesto... Pesmi in poskočnice bratov Asenik, 16.35 Glasbeni piknik, 17.00 Sedemdeset minut športa in glasbe, 18.00 Radijska igra — Friedrich Dürrenmatt: Pravda za oslovo senco, Režija: Fran Zizek, 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba, 19.30 Radijski dnevnik in športna poročila, 20.05 Izberite melodijo tedna! Zabavna-glasbena oddaja z nagradami, 21.00 Skice iz življenja R. Wagnerja — Mojstri pevci nürnberški, 22.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled sporeda za naslednji dan, 22.15 Zablešče z nami! 23.00 Poročila in pregled tiska, 23.10 S popevkami čez kontinente, 23.40 Melodije za lahko noč, 24.00 Zadržna poročila in zaključek oddaje.

dnevnega reda so bile enako svečane kot prvi del dnevnega reda.
● Mladini tega območja lahko zaupamo, da se bo njena organizacija dobro uveljavila in da bo kot celota in vsak posamezni član s svojim zadržanjem pri delu dokazal da je vedno dostojen imena Franca Krambergerja, ki si ga je vzela organizacija kot simbol borbenosti in predanosti socializmu in naši praksi aktivne koeksistence z vsemi državami in narodi v svetu.

GOSTOVANJE SNG MARIBOR V PTUJU

V petek, 20. maja 1960, je gostoval v ptujskem gledališču ansambel Opere Slovenskega narodnega gledališča Maribor z Verdijevo opero »TRUBADUR«.

☆ Gostovanje SNG Maribor je bilo za Ptuj vedno prijetno doživetje, zlasti ob gostovanjih z opero ali opereto.

☆ Pri zadnjem gostovanju v Ptuj so bili deležni posebnega priznanja za uspele vloge Peter Kloc, Ana Sarko, Adalberta Thoma in Oskar Zornik. Dirigenta Janeza Komarja in orkester so gledalci večkrat nagradili s plaskanjem. Zelo so ugajali tudi ostali člani ansambla.

☆ Celotni ansambel se je potrudil, da bi tudi na skromen in tesnem ptujskem gledališkem odru čimboljše podal Verdijevo ustvaritev »Trubadurja«.

Novi naročniki PTUJSKEGA TEDNIKA

Anton Repinc, Kidričevo; Rudolf Zorec, Desternik; Ivan Vidovič, v. p. Banja Luka; Jure Vindiš, v. p. Pirot; Stanko Ivančič, Majšperk; Okrajni odbor SZDL Maribor; Mariborska tekstilna tovarna Maribor; Franc Selinšek, Videm pri Ptuj; Martin Novak, Polenshak; Jože Plohl, Zg. Pristava; Franc Pajnikher, Zg. Pristava; Lovro Ante, v. p. Skopljce; Alojz Lah, Velika Nedelja; Marjan Ferk, v. p. Sremška Mitrovica; Anton Ljubec, Juršinci; Anton Kosar, v. p. Novi Sad; Rudolf Kukovec, Vitorarci; Ivan Purg, Ptujška gora; Franc Pučko, v. p. Ruma; Martin Svenšek, Maribor; Stefan Kamenšek, Ptuj; Matija Zorec, Desternik; Marko Zemljarič, Markovci; Jože Toplak, Polenshak; Jakob Cafuta, Podlehnik; Režika Hajd, Majšperk.

MESTNI KINO PTUJ

predvaja od 27. do 29. maja ameriški barvni film »Sayonara«, od 31. maja do 2. junija češki film »Volčji brlog«.

KINO MURETINCI

predvaja 29. maja nemški barvni film »LAŽNI KAPETAN«.

KINO »SVOBODA« KIDRIČEVO predvaja 28. in 29. maja ameriški barvni film »Dekleta«, 1. in 2. junija ameriški film »Obzirni kapetani«.

KINO MAJŠPERK

predvaja 28. in 29. maja jugoslovanski film »Deklica in hrast«.

25. maja 1944 v Drvarju

Blizalo se je poletje 1944. Začetek druge fronte je bil v ozračju. Na Vzhodu so se Hitlerjeve divizije naglo umikale. V Italiji je končno padel Cassino in zavezniške čete so stale pred Rimom. V Jugoslaviji je narasla narodnoosvobodilna vojska na deset korpusov in veliko število odredov. Nemško vrhovno poveljstvo je zato sklenilo, da še enkrat poskusi preprečiti razvoj borbe v Jugoslaviji. Vse je bilo pripravljeno za napad na sedež Vrhovne komande v Drvarju v zahodni Bosni.

Nemško poveljstvo je imenovalo to operacijo »Rösselsprung« (skok konja na šahovski deski). V povelju je bil postavljen naslednji smoter operacije: »Generalna komanda XV. gorskega armadnega korpusa z močnimi motoriziranimi sestavami, z deli VII. SS gorske divizije in SS padalskim lovskim bataljonom bo prodirala s številnimi borbenimi skupinami koncentrično na področju Petrovac—Drvar, razbila rdeče sile in zasedla središče rdečega vodstva. Padalski lovski bataljon ima pri tem nalogo, da ob zori odskoči in razbije sovražnikovo vodilne štabe ter jih za dalje časa onemogoči za boj.«

V tej operaciji so uporabili Nemci naslednje enote: dele 7. SS divizije, dele 718. divizije, dele 373. divizije, 92. motorizirani polk, 1. polk »Brandenburg«, 4. polk »Brandenburg«, 500. SS okrepilni padalski bataljon in 202. motorizirani bataljon.

Za dan napada so določili Nemci 25. maj, Titov rojstni dan. Nekaj dni predtem so krožila ne-

Drvarjem nemška izvidniška letala in delala posnetke.

Tito je stanoval v mali, iz desk zgrajeni hiši, ob vhodu v podzemsko jamo nad Drvarjem. Skozi jamo je tekla potok, ki je v tem letnem času čisto presušnil. Dne 25. maja zjutraj so začeli Nemci ob rani zori strahovito bombardirati mesto in okolico. Ko so bombniki odleteli, so se prikazali veliki nesilci »Junkers«, iz njihove notranjosti pa so začeli skakati padalci. Potem so priletela druga letala, ki so vlekla jadralna letala z novimi četami, s strelivom, z mitraljezi in minometali.

V mestu takrat ni bilo nobenih partizanskih enot. Sovjetska in angleška misija sta bili v vaseh izven Drvarja in jima ni grozila nikakršna neposredna nevarnost. Odpor v mestu so Nemci naglo zadušili. Okrožni komite SKOJ šestih ljudi je bil obkrojen v posloju v sredini mesta. Člani komiteja so odbili vse nemške ponudbe za predačo, brčili so se do zadnjega strela in še vračali nemške granate, ki so jih metali skozi

okna. Tako so se bili, dokler niso vsi padli.

Kakih deset Nemcev se je takoj napolnilo proti vhodu v jamo, v kateri sta bila od začetka bombardiranja Tito in Kardelj. Nemci so takoj začeli streljati v jamo, da nihče ni mogel iz nje. Kurir vrhovnega štaba je stopil ven, da bi pogledal, kako se premikajo Nemci, pa je bil zadet v glavo in padel poleg Tita. Nemci so se v tisti boj in bolj blizali.

Tovariš Tito in Kardelj sta tedaj po vrvi splezala skozi odprto jamo, po kateri je navadno padala voda, ter prišla na planoto, kjer je bil Aleksander Ranković in streljal od tam z nekaterimi partizani na Nemce ter jih tako držal proč od jame. Tito in Kardelj sta se rešila iz jame šele okrog enajstih dopoldne. V tem je dospela s položaja partizanska brigada in začela stiskati obroč okoli nemških padalcev. V mestu so Nemci počenjali strehovite zločine. Streljali so ženske, otroke in vse, kar so našli živega.

Nemški napad je bil kaj slabo zasnovan. Če bi bili vrgli padalce na rame. Spet vzamem revolver, na planoto nad jamo, bi se Tito dosti težje izvekel.

Nemcem se njihove napadi ni posrečili. Vrhovni štab je rešil svoje arhiv in radijske postaje. Nemci so našli samo novo Titovo uniformo, pa še to ne na sedežu štaba, marveč pri krojaču, in par škornjev. To so kasneje prinesli na Dunaj in kazali na neki raz-

stavi. Nemški padalski bataljon je imel velikanske izgube in je bil popolnoma stnjen na pokopališču pri Drvarju, drugo jutro pa so na vse zgodaj prišle močne nemške tankovske sile in rešile ta ostanek.

Po vojni je nekdo tovariš Tito pripovedoval naslednje podrobnosti iz bitke pri Drvarju 25. maja 1944:

Votlina v Drvarju je bila lepo urejena, dohod k nji pa sija strm. To jutro, 25. maja 1944, sem se prvi zbudil, ker sem hotel za svoj rojstni dan pripraviti majhno slovesnost. Hotel sem iti tudi h krojaču zaradi nove uniforme. Stopim pred votlino in vidim, kako letita proti Grabovu dva »Focke-Wulf«. Nikdar poprej niso prihajali tako zgodaj, še v mraku, ko se je komaj delal dan, letela pa sta zdaj sem, zdaj tje. Takoj pomislim, da se za ta dan nekaj pripravlja, da bo nekaj posebnega. Zaključim straži spodaj, naj zbudi Marka in Miladina, ki naj prideta takoj gor. Zbudila sta se, vstala in prišla v štab. Kar zaslilim zvok letal, ki so preletela hrib in začela letati na to in na ono stran. Skrajna nas ni bilo strah, pomislili pa smo, da streljajo lahko tudi s topovi, zato smo se zatekli globlje v votlino. Tam pa je nekakšna strmina, nekakšna voda v podzemskem jezeru, ki je sešla do naših vrat. Zunaj so že začeli bombardirati in zračni pritisk se je močno prenašal v votlino. Zanimivo je, kako je bilo to mogoče —

bržčas so bili tam kakšni odtoki. Zračni napad na Drvar sem že pričakoval in sem naročil, naj napravijo pri jezeru rove. Računal sem, da se spuste iz zraka padalci in pride lahko do boja, pa tudi naši so že sporočili, da se v Srbiji pripravljajo Nemci za napad. Arso pa me ni poslušal.

Nemcem se je posrečilo, da so dobili v roke naše mitraljeze, začeli so streljati in so zadeli barako v votlini. Tam sem pustil samo mojega nečaka Vlada in mu naročil, naj ostane tako dolgo, da barako zažge. Ves dan je stal tam. Kako mu je bilo, ne vem, posrečilo pa se mu je rešiti vse arhiv, Nemcem ni bilo dano, da bi ga dobili v roke.

V tem napadu so pobili precej naših ljudi. Padel je tudi Aleksander Tepavčević, padla sta telegrafista Joža in Buda, pa telegrafist major Veljko Dragičević in njegova žena. Člani okrožnega komiteja so vsi padli, boni so se do zadnjega.

Gledal sem, kako so Nemci odpeljali moj jeep. Bil je tam, kjer so bili konji, in Nemci so ga našli. Bil je jeep, ki mi ga je dal MacLean. Iz jame, ki je kakih 20 metrov za terenom, vidim kakor z balkona, kaj se godi spodaj. Najraje bi z ostrostreliko udaril po njih, ko so mi vzele jeep, pa mi tovariši niso pustili streljati. Vse smo videli, kako se premikajo Nemci in kako likvidirajo posamezne hiše v Drvarju, v katerih so se naši branili. Vse gledač pa

ne moreš pomagati. Marko in drugi so splezali na vrh, jaz pa sem venomer klical in spraševal, ali so sporočili diviziji. Odgovarjali so mi, da so. Naenkrat zagledam na drugi strani nasipa, po katerem vozi vlek, drobne postavice naših borcev. V teku so prihajali. Najprej je prišla brigada šeste divizije, naša častniška četa pa se je tokla pri čeli.

Tudi Tiger je bil takrat v votlini. Tedaj bi ga bil skoraj ubil. Nekajkrat sem vzel revolver, da bi ga ustrelil, pa sem se zopet premislil. Mitraljezi pokajo in mrtvi zaklon okrog mene znaša le dve pedi. Ležim, Tiger se premika in oni ga vidijo. Stopim čez jaso in najdem drugo mrtvo točko, ki je bila komaj tolikšna, da se mi je vide o pol telesa. Tiger pa je spet prišel k meni ter se mi vzpenjal da bi ga ustrelil, in spet si premislim.

Najtežji trenutki zame je bila smrt Kardeljevega spremljevalca slovenskega partizana Vlada. Strel ga je zadel sredi čela in mu raznesel možgane, pa nikakor ni mogel umreti. Venomer je drgetal, to pa mi je tako strašno delo in znova sem vzel v roke ostrostreliko in upel daljnogled na nemškega častnika, ki ga je — tako se mi je zdela — zadel, tovariši pa mi niso dovolili streljati.

Končno smo se prebili iz votline. Nemce spodaj v mestu pa so naše enote popolnoma obklopile. Tako se je izšlo iz nemškega napada.

Za vsakogar nekaj zanimivega

Dopust — na Luni

Se prej kot čez sto let bo človek lahko vplival na svoje telo, mu spreminjal dimenzije in preusmerjal funkcije. Otroci se bodo rodili »po meri«, zdravniki bodo bolnim lahko izmenjali srce, pljuča, ledvice ali kak drug organ, ljudje pa se bodo sporazumevali med seboj s prenosom misli. Prebivalci našega planeta bodo leteli na mesec, umetni sateliti bodo posredovali televizijske oddaje po vsej zemlji.

To niso poglavja ali naslovi fantastičnih romanov, marveč zaključki znanstvenega odbora, ki je zasedal v New Yorku. Na sestanku so sodelovali mnogi univerzitetni profesorji in Nobelovi nagradenci za znanstveno delo. Kdor bi dejal, da so napovedi preveč optimistične, naj se spomni na to, da bi ljudje nejeverno odkimavali, če bi jim kdo govoril o atomski elektriki, televiziji itd. Ker je kasnejša resničnost doslej prekosila najbujnejšo domišljijo, je mogoče vsaj približno pogledati v življenje sredi 21. stoletja, ko bo na naši zemlji živelo precej nad pet milijard ljudi.

Ljudje bodo živeli v naravi, tovarne bodo izdelovale hiše, ki jih bo mogoče sestaviti v nekaj urah. Če se bo kdo spri s sosedi ali si zaželel drugačno okolico, se bo preselil s hišo vred. Bolj konservativni ljudje bodo stanovali v hišah iz kovinskega ogrodja, prevlečenega s nylonskimi stenami. Če bo družina dobila prirastek, bo k hiši dodala še nove mračne sobe. Gradivo bo uspešno kljubovalo tli, dežju in času, za čist zrak pa bo skrbelo »meteorološko okor«.

Gospodinja bodo imele v zalogi zmazana živila, ki bodo razkužena že v skledičah. Razen mesa in zelenjave bodo ljudje največ jedli najrazličnejše morske proizvode: alge, rake in ribe s posebnih farm. V nekaterih mestih bodo na tržnice na ravnih strehah stanovanjskih hiš, gospodinjice se bodo vozile na trg s helikopterji, še vedno pa bo v veljavi stari običaj, da bodo trgovci pošiljali naročeno blago na dom.

V kuhinjah bo vse avtomatizirano. Ob pritisku na gumb se bo

sprožila »verzična reakcija«: hladnik se bo odprl, ročica bo dala meso v lonec ali ponev. Ko bo jed pripravljena, se bo peč sama izključila, drug avtomat pa bo postavil skledo na mizo pred zbrano družino. Posode ne bodo več pomivali, ker jo bodo po uporabi odvrgli, pohištvo pa bo prevlečeno s snovjo, ki ga bo ščitila pred prahom in vlago.

Naravna tekstilna vlakna bodo prišla v pozabo, vsepovsod se bodo uveljavile plastične snovi. Tekstilno blago bo mogoče prebarvati kar doma. Zadostoval bo električni aparat. Oblika bo prepojena s plastično peno, ki bo telo varovala pred mrazom in vročino, perilo pa bodo prali aparati na ultra zvoke.

Jutro v družini prihodnjega stoletja

Oglasila se bo budilka s prijetno glasbo. Ko bo gospodar zlezel v copate, se bo ozrl proti hišnemu televizorskemu aparatu. Otroci se bodo obmetavali s plastičnimi blazinami, v katerih bodo aparati za uravnavanje temperature. Mama bo pokazala otrokom po televiziji hud obraz in jim rekla, naj se igrajo z elektronskim vlakom. Otroci bodo zdravi, ker jih bodo cepili proti vsem boleznim, moderne metode pa bodo odpravile podedovane pomanjkljivosti.

Po zajtrku, ki ga bo serviral stroj za belo kavo in prepečenec, se bo odpravil oče na delo. Zunaj bo snežilo, vendar se človek iz

21. stoletja ne bo bal poledice, ker bodo tla ogrevale podzemnejske naprave. Ljudje se bodo vozili v službo s helikopterji in letali brez pilotov, nekateri tudi z elektronsko krmajenimi vlaki.

Kdaj pa kdaj se bo vozilo ustavi, potniki bodo stopali na premične pločnike. Podjetja bodo imela posamezne obrate na robu naselja, delo pa bo vsklajevala televizija. Delovni teden bo trajal osem ur, ves preostali čas bodo starši lahko prebili v družinskem krogu. Televizijske snemalne kamere bodo komaj tolikšne, kot so zdaj škatlice za vžigalice, filmi bodo posneti na magnetofonske trakove, v mesečnem večeru pa bo družina kovala načrte za počitnice na — Luni.

Slovenski Kokingrad

Ko smo pred leti hodili redki Slovenci v Kokingrad pri Belju na ogled največje perutninarne farme na Balkanu, smo se zdeli majhni v tej panogi. Imeli smo Loke in nekaj manjših farm. Naše nacionalno perutninarstvo je bilo kmečko in ne farmsko. V skriti dolini, pod koničasto Vremščico, v Neverkah pri Pivki na Primorskem so se adaptirani prostori začeli polniti s piščanci lani julija. Začeli so se pripravljati načrti, kovali so se koncepti dela, ki so povezani z celotnim perutninarskim razvojem v Sloveniji. Prvi obrisi za bodočnost so že podani. Ob koncu letošnjega leta mora biti pod novo streho 100.000 nesnic. To bo matična jata za proizvodnjo kvalitetnih valilnih jajc (letno 13 milijonov komadov), iz katerih se bo umetno izvalilo okrog 9 milijonov piščancev. Piščanci bodo v glavnem služili za proizvodnjo mesa na farmah po Sloveniji in za proizvodnjo konzumnih jajc na specializiranih farmah po Sloveniji.

Program dela je obširen. Predvidena je ustanovitev izobraževalnega centra za vzgojo potrebne perutninarske kadre, veterinar-

ski laboratorij, posebno za proučevanje in preprečevanje perutninskih bolezni, izdelava opreme za farme. Nadalje se dokončuje elaborat za specializirano, samostojno tovarno krmil za perutnino, formira se klavnica za kokoši in piščance. Farma v Neverkah bo imela tudi inštruktorski biro, ki bo na podlagi domačih izkušenj dal potrebne nasvete vsem intenzivnim producentom perutnine.

Po ogledu farme, ki trenutno vzreja 20.000 nesnic in 70.000 piščancev, v ostalem pa se vidi živahna gradbena dejavnost, že danes začutimo, da se razvija z ve-

liko hitrostjo v največji perutninarski kombinat v naši državi. Nevečke bodo modernejšie in večje od Kokingrada, ker se izgrajujejo na najmodernejših izkušnjah.

Vsi, ki pričakujemo boljše oskrbo trga s perutninarskim proizvodi, so prepričani, da bodo Neverke svoj program izvedle in tako postale proizvodni in strokovni center za celo Slovenijo. Nevečke bodo postale baza za soliden razvoj slovenskega perutninarstva, ki mora zaradi ugodnega ekonomskega položaja dobiti novo obliko.

B. S.

Razdrli so siničje gnezdo

Grdo be grde, paglave, masti ste vredni leskove; kdor drobno ptičico erti, ta v srcu dober, priden ni.

Stara šolska pesem

Prirodopis pravi o siničah seveda: Siniče so majhne, zelo živahne pevke s kratkim končastim klijunom in ostrimi krempljci, da lahko prav spretno plezajo po vejah. Ker se hranijo največ z žuželkami in njihovo zalogo, jih prštevamo med naše najkoristnejše ptice. Navadno gnezdi v drevesnih duplih.

Na Vičavi, pred malo vilo ob cesti, pa si je siničja družina napravila gnezdo v skrinjici za pisma. Gospodinja je nekega dne ugledala ljubko sliko: siniča si znaša gnezdece v skrinjico. Skoz malo odprti je nosila v ključku potrebni material za gnezdece, potem je znesla drobna jajčeca. Gospodinja je zaupala novico le svojim domačim in pismonošci, ki mu je naročila, naj odsej prinaša poštne pošiljke v hišo. Tudi vrata na vrtni ograji, na kateri je na notranji strani visela skrinjica, so morali hišni stanovalci bolj rahlo odpirati in zapirati, da ne bi preplašili siničje družinice. Vsi, ki so vedeli za skrivnost, so jo ljubosumno varovali. Bila je lepa idila.

Nekega dne so se izvalile tri majhne siničke. Kakšno veselje! Z zadovoljstvom so opazovali hišni stanovalci — seveda bolj od daleč — kako je iz gnezdeca odletavala in spet priletavala mati sinička in nosila vedno lačnim klijunkom hrane, in poslušali, kako mladi zarod v gnezdu šebeta. Le nekaj dni še in mlade siničke bi vzletele.

A preden se to zgodilo, je bilo konec lepe idile. Otroške roke so umorile mlade siničke. Saj veste, da otrok vse vidi, vse najde in iztakne. Solarji z Vičave, ki hodijo tam mimo, so izvalili ptičje gnezdece. Radovednost jim ni dala miru. K temu bi pristeli še pomanjkljivo sredstvo vzgoje, morda tudi prirojeno surovost. Otroška ročica je segla skozi ograjo, se dotipala do skrinjice za pisma in vrgla iz nje mlade siničke. Ko je gospodinja kmalu nato opazila, kaj se je zgodilo, je bilo prepozno. Le en mladič je še kazal znake življenja, vendar mu ni bilo več pomoči. Mati sinička je v bližini tožče bčkala in z milim očesom očitaloče gledala ljudi, ki so prihitali, da bi videli razdrto gnezdo in mrtve siničke.

Ni dolgo tega, ko sem pisal o maku Miku, ki so ga — tudi na Vičavi — neusmiljeno mučili, dokler ga niso dotolkli in potem vrgli v Dravo. Pa maček je maček, morda je kdaj ukradel kakega piščanca in si s tem nakopal smrtno maščevanje. Še o ljubeznivem črnem kosu sem pisal, ki je bil

na pol udomačen in so ga na muzejem dvorišču z zračno puško ustrelili in vrgli v vodo. Zjad pa so umorili mlade siničke...

Nekdo mi je rekel: Lepo pišeš o živilih in smo ti hvaležni; vendar ne bo nič pomagalo. Kdor dela te reči, ta najbrž ne bo bral tvojih čankov, če pa jih bo, mu ne bo šlo do srca. Kaj pomeni ljudem taka ptica pevka? Recimo kos, ki ob tihih večerih tako zaljubljeno žvižga! Ali pa drobna, urna sinička, ki je tako ljubka živalica, da bi jo kar naprej gledal! Razen tega so ptice pevke najkoristnejše uničevalke mrčesa v naših sadovnjakih. — Odgovorim mu: Pišem pač, ker moram povedati ljudem, da je tako ravnanje surovo, nekulturno in tudi v gospodarskem oziru škodljivo. Čeprav bo vse skupaj brez pravega uspeha, ne kaj bo pa le ostalo. Treba je ljudi učiti, preprečevati.

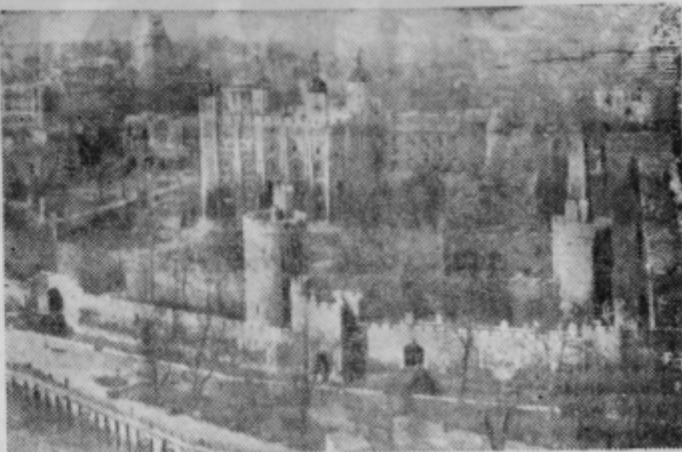
Znanec je nejevoljno zmajal z glavjo: Učiti? Preprečevati? Nekaj že pomaga. Zlasti je vzgoja srca pri otrocih prva dolžnost staršev. Starši naj bi ob vsaki priložnosti že od najnežnejšega otroštva vplivali na našo mladino, da bi jo vzgojili v ljudi s srčno omiko. Vendar pri nekaterih otrocih tako vzgojno vplivanje ne pomaga nič. S takimi je treba ravnati stroje. Tu pa prideva, dragi prijatelji, navzkriž z današnjim pojmovanjem kazni. Socialistična družba v načelu odklanja telesno kazen, zlasti pri otrocih. Ko sem bil jaz otrok, sem bil večkrat tepen. Bil sem tepen doma in tudi v šoli. Udarci so seveda boleli. A ko je bilo prestano, sem imel vedno občutek, da sem si jih zaslužil. Z znanec sva obširneje debatirala o temsi kazni, vendar snovi nisva izčrpala, še manj pa prišla do zaključka, da bi bila telesna kazen nujno potrebna in upravičena. Znanec je nazadnje privolil, da telesna kazen pri otrocih več škoduje kot koristi. Uporabljala naj bi se le v izjemnih primerih, ko odpovedo vsa druga sredstva.

Tako sva se razšla. Uboge siničke pa so mrtve in gospodinja na Vičavi z vzdihom hodila mimo prazne skrinjice za pisma, ki bo morda vanjo v petek padele še »Ptujski tednik« s tem člankom. V. K.

Robot sklepa zakone

V nekem newyorškem inštitutu za sklepanje zakonov so pričeli obratovati elektronski možgani, ki po mnenju strokovnjakov iz inštituta najuspešneje izbirajo zakonske pare. Kandidat, ki želi stopiti v zakon, mora samo izpolniti vprašalni karton in ga izročiti temu robotu. Mehanizem zbira in urejuje vse zbrane kartone in končno določi »najidealnejši« par.

Prah — problem št. 1

Na področju Zahodne Nemčije pade letno dva milijona ton saja in prahu. V bližini velikih tovarnov so ugotovili tudi do 850.000 prašnih delcev v enem litru zraka. V rensko-westfalskem industrijskem bazenu so čadasti oblaki tako gosti, da jih sončni žarki ne morejo predreti ali pa jih saje vsaj polovico vsrkajo. Prebivalci takšnih industrijskih krajev se stalno gibljejo v ozračju, ki je polno saji in plinov. Takšno ozračje kajpak otežkoča dihanje in povzroča najrazličnejša obolenja. Delci prahu, ki jih vsebuje nenehno padajoči pepelnati dež, zaidejo v pljučne dovodnice in povzročajo razne okvare kakor tudi kožna obolenja in okvare ter srčne motnje.

Zivljenje v takšnih razmerah ni samo nezdravo, ampak pogosto tudi življenjsko nevarno, saj je na primer decembra 1930 v Maastalu, južno od Luticha, umrlo 63 ljudi v pičlih 48 urah. Na stotine nadaljnjih prebivalcev je kazalo znake zastrupljenja. Gosta megla, nasičena z žveplnim dioksidom, se je v brezvetrju spustila čisto do tal in ljudje so vdihavali strupeni zrak.

V Donori, malem industrijskem mestu ameriške Pensilvanije, je sajasta megla leta 1948 izvalila pravi praveci preplah. Stotine ljudi je napadal krčevit kašelj na ulicah, 120 so jih odpeljali nemudoma v bolnišnico. Bilanca je bila: 20 smrtnih žrtev, 5890 obojenj, od tega 1440 hudih zastrupitev.

Decembra 1952 se je spustil nad London dimnati oblak, ki je prinesel mestu hudo katastrofo. Njegove žrtve so postali zlasti starejši in šibkejši ljudje. V enem tednu, od 7. do 13. dec., je podleglo zastrupitvi 2484 oseb, 1750 več, kot znaša letno povprečje. Po enem mesecu so statistiki zabeležili še 4000 smrtnih primerov. Para in gost dim nad londonskimi hišami sta vsebovala neobičajno množeno koncentracijo prahu in žveplena dioksida. 7. in 8. dec. 1952 je sleherni kubni meter zraka v Londonu vseboval 4,46 miligramov prahu in 1,34 cm³ žveplene dioksida.

Spričo takšnih katastrof, ki se pojavljajo nad mesti nenadoma kot epidemija v srednjem veku, se prebivalci industrijskih mest in dežel zaskrbijo sprašujejo, kako daleč bo privedla nadaljnja industrializacija. Slehera železarna, slehera livarna, koksarna, naprava za hidriranje in kemična tovarna se poslabšujejo sestav zraka. Če le-tim pristejemo še parne lokomotive in motorne ladje ter izpušne pline motornih vozil, dobimo popolno sliko okuženega ozračja. Vprašanje je, če bo ozračje, polno plinov in saji, sploh še mogoče imenovati zrak, se sprašujejo na evropskem zahodu.

V Oberhausenu se je povzpelo število otrok, ki kažejo znake rahitidnosti, na 15%, število otrok z zmanjšanim hemoglobinom pa znaša 58% (na deželi, kjer je industrije manj, so našli komaj 20% takšnih otrok). Številno padralih z vnetimi očmi je v mestih dvakrat večje kakor na deželi. V okrožju Mannheim-Ludwigshafen so ugotovili, da število smrtnih primerov zaradi raka na dihalnih organih naraslo od 1,5 na 2,8% od leta 1948 do 1956. V Frankfurtu so v enem litru zraka našli 50.000 prašnih delcev, manjših od 1 tisočinke milimetra, ki vdirajo v pljučne mehurčke in lahko povzročijo huda obolenja. Statistiki v ZDA pa so ugotovili, da so primeri pljučnega raka v zadnjih 25 letih štirikratno narasli.

Ugotovili so, da zdravju ne škoduje le zrak, nasičen s plini, sajami in prahom, marveč tudi pomanjkanje ultravioletnih žarkov, ki spreminjajo vitamin D, tako imenovani provitamin, v aktivni vitamin D. Če telo pogrša ta pomembni vitamin, je močnejše izpostavljen rahitičnim obolenjem.

Z navedenimi primeri dokazana škoda je sicer razburkala javnost, nikakor pa ni alarmirala oblasti in industrijalcev. Se zmerom ne najdejo leka za tiste, ki tožijo nad glavobolom ali dihalnimi motnjami. Tudi če zaskrbijo poraste odstotek rakavih ali rahitičnih obolenj, se zaradi tega prizadevanje ne razburja. Toda — tako se

sprašujejo tisti, ki opozarjajo pred nevarnostjo — kako dolgo bo še mogoče zatiskati si oči pred to nadlogo industrializiranega stoletja in dopuščati, da se bodo tolerance za klor, amonijak, fluor, žveplov dioksid itd. tako približale vrhnji meji, da bo prepozno?

Znanstveniki opozarjajo, da strupeni plini in saje škodujejo ne le človeku, temveč še v večji meri živalim in rastlinam. Zlasti rastline so za odpadne pline izredno občutljive: v industrijskih bazenih je značilna zanje šibka rast, boleznim na listih in drugi očividni simptomi. Dolga leta je trajal spor med aluminijско industrijo in kmeti v zgornjem Porenju, ki je povzročil, da so industriji zaustavili ogromna sredstva v čistilne naprave. (Tudi pri nas so pred leti plini iz cinkarne v okolici Celja napravili nekaj škode na sadovnjakih in žitih). Znano je, da zastrupljeno ozračje živini dvakrat škoduje, s tem ko uživa zastrupljeno krmo in vdihava pline.

Potem — ugotavljajo s skrbjo na zahodu — vdihavamo strup. Mimo strupenih gob in volčjih jagod nam grozi napoved še zastrupitev iz zraka. Kaj je treba storiti, se sprašujejo nadalje, da bo ta nevarnost odstranjena? Ukrep, ki jih je storila oblast v Zahodni Nemčiji, ne zadostuje, ker se opirajo na zastarele zakone iz leta 1869 (!). V Združenih državah prispeva slehera republika sredstva za zračno higieno, ki gredo v milijarde. Samo v Detroitu so v nekaj minulih letih potrošili okrog 6 milijonov dolarjev kot pomoč zračni higieni, v Los Angelesu 12 milijonov in v Filadelfiji nad 24 milijonov. Pri izvajanju programa pomoči zračni higieni pa niso sodelovali le posamezni industriji, marveč vsa industrija, oblast in prebivalstvo. Porabili so nad pol milijarde dolarjev, da bi naposled lahko vdihovali zdrav zrak. Nemci bi po približnih cenitvah potrebovali v te namene okrog 10 milijard mark. Nekateri svetujejo, da bi ta sredstva zbrali s tako imenovanim prašnim davkom, ki bi ga plačevali privatniki kakor tudi karteli in državna industrija. Za zjad pa se s problemom okuženega zraka ukvarjajo le nekateri zahodnonemški inštituti, vendar tudi ti le sporadično, saj se doslej še nihče ni zaval za veliki skupni načrt. Zadnji čas je — ugotavljajo nemški znanstveniki — da začnemo z združenimi močmi izvajati »očistevalni program«, če hočemo očistiti sedanje generacije pred strupom iz zraka in si zagotoviti zdrave bodoče rodove.

Plošče lajšajo porode

V Franciji so pričeli prodajati gramofonske plošče, ki prispevajo k lažšanju porodov. Na teh ploščah so posneta navodila za telovadne vaje, ki jih je treba delati pred porodom in med njim. Po mesecu takih vaj, ki trajajo po deset minut vsak dan, ima 90 odstotkov žena porod brez bolečin ali vsaj z mnogo manjšimi bolečinami kot sicer. Gramofonske plošče omogočajo to metodo brez zdravniškega nadzorstva.

HUMOR

TEŽAVNA REČ

— Kaj pa delaš tam v shrambi, Tonček?

— Borim se s skušnjava, mama.

POUČNA BASEN

Učiteljica končuje razlago: »...torej, če bi mladi jagnje ubogalo svojo mater, kakšna korist bi iz tega nastala?»

»Prosim, lahko bi pojedli jagnje mi, ne pa voke«.

ČUDNE ŽIVALI

Mihec je šel z očetom v cirkus. Ko sta prišla domov, je pripovedoval mami, kakšna levi, tigre in druge živali je videl.

»Ja,« je rekel, »veš, rjaveli so pa kot zverinele«.

VAŽNO VPRAŠANJE

— Mama, ali spadajo ušesa k obrazu ali vratu?

— Zakaj pa, sinko?

— Ker si rekla Metki, naj mi umije obraz, ona mi hoče pa tudi ušesa!

Svet v številkah

Navzlic nazadovanju v Severni Ameriki so mnoge azijske, evropske in južnoameriške dežele lani občutno presegle predlansko proizvodnjo. Po podatkih letopisa OZN so v ZDA in SZ proizvedli nad polovico železa in jekla v svetovnem merilu. V svetovni proizvodnji je znašal delež ZDA v letu 1957 okoli 36 odstotkov, v SZ 18, v Zahodni Nemčiji brez Posarje 9, v Veliki Britaniji 8 in v Franciji 5 odstotkov. ZDA so pridobile 102, Sovjetska zveza pa 50 milijonov ton jekla. Ameriška proizvodnja nafte, ki zavzema 40 odstotkov svetovne proizvodnje, je ostala v letu 1958 na isti ravni kot predlanskim, sovjetska pa se je v istem obdobju povečala za 17 odstotkov.

Sredi leta 1957 je bilo na vsem svetu 2,79 milijarde ljudi. V Aziji brez Sovjetske zveze živi 1,5 milijarde ali 56 odstotkov svetovnega prebivalstva. Evropa brez Sovjetske zveze je imela v tem obdobju najmanjši prirastek prebivalstva, hkrati pa so bile evropske dežele najgostejše naseljene. Severna in Južna Amerika sta imeli v letu 1957 skupno 371, Afrika pa 225 milijonov prebivalcev.

Hrano z dnevnim povprečjem 3000 kalorij imajo po podatkih omenjenega letopisa prebivalci enajstih dežel: Avstralije, Kanade,

Danske, Finske, Islandije, Irske, Nove Zelandije, Norveške, Švice, Velike Britanije in ZDA. V Kanadi znašajo izdatki za hrano 23 odstotkov družinskega proračuna, v ZDA 24, v Avstraliji 25, na Danskem pa 27 odstotkov. V nezadostno razvitih deželah porabijo prebivalci za hrano nad polovico svojih osebnih prejemkov.

Po številu knjig, objavljenih v letu 1957, je med 60 deželami na prvem mestu Sovjetska zveza, kjer je izšlo 59.530 knjig, za njo pa sta Japonska in Velika Britanija. Svetovna proizvodnja časopisnega papirja je znašala v omenjenem letu 12 milijonov ton, od teh v Kanadi 5,8 milijona, medtem ko pride na ZDA polovica svetovne petrošne tega papirja.

Leta 1957 je bilo na svetu registriranih 335 milijonov radijskih sprejemnikov, od teh 150 milijonov v ZDA, 120 milijonov pa v evropskih deželah. V Severni Ameriki je prišlo na tisoč prebivalcev po 672 radijskih sprejemnikov, v Evropi 194, v Latinski Ameriki 98, v Afriki pa 16. Televizijskih sprejemnikov je bilo na vsem svetu 64 milijonov, od teh 47 milijonov v ZDA, 7,7 milijona v Veliki Britaniji, 2,7 milijona v Kanadi in 1,3 milijona v Sovjetski zvezi.

— — —

babilonskih in grških astronomov o mrkih.

Cerkveno »sožitje«

V Sutomeru, malem obmorskem mestecu, ki leži na izhodiščni strani velikega predora Sozina na bodoči železniški magistrali Beograd-Bar, stoji več kot 600 let stara cerkev sv. Tekle. Pri tej cerkvi pa ni zanimiva starost, pač pa dejstvo, da sta v njej dva oltarja — prvi za rimokatoliške, drugi pa za pravoslavne. Isto velja za pokopališče, ki je z majhno ograjo razdeljeno na dva dela — za pravoslavne in katoliške. To je zelo redek primer »sožitja« med dvema verama.

Vedno daljši dnevi

Vsak dan je od prejšnjega za stotisočinko sekunde daljši. Tako trditel profesorja Munk in Macdonald s kalifornijske univerze. Tako je postal dan za dve stotinki sekunde daljši, kot je bil ob pričetku našega štetja. Ura, ki bi bila tedaj prav naravnana, bi bila danes dve uri pred našo. To dejstvo izvir iz vedno počasnejšega vrtenja Zemlje. Zanimivo je tudi, da se spreminja v dolžini dneva niso enakomerne, ampak se razlikujejo iz leta v leto in celo iz meseca v mesec.

Podaljševanje dneva je opazil že angleški astronom Halley v 18. stoletju, ko je primerjal podatke

